Tweede Kamer, Juridische beroepen

VERSLAG VAN EEN COMMISSIEDEBAT
Concept

De vaste commissie voor Justitie en Veiligheid heeft op 4 november 2026 overleg gevoerd met mevrouw Van Bruggen, staatssecretaris van Justitie en Veiligheid, over:

- **de brief van de staatssecretaris Rechtsbescherming d.d. 30 juni 2025 inzake reactie op verzoek commissie over een afschrift brief inzake het werkplan 2025 van het college van toezicht van de Nederlandse orde van advocaten (29279, nr. 978);**
- **de brief van de minister van Justitie en Veiligheid d.d. 19 augustus 2025 inzake kosten landsadvocaat over 2024 (36600-VI, nr. 161);**
- **de brief van de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid d.d. 8 september 2025 inzake reactie op verzoek commissie over nadere informatie naar aanleiding van de brief Aanhouding van een advocaat in een strafrechtelijk onderzoek (Kamerstuk 29911-467) (29911, nr. 480);**
- **de brief van de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid d.d. 19 september 2025 inzake uitvoering van de motie van de leden Ellian en Wilders over onderzoeken hoe het aantal criminele kopstukken dat door dezelfde advocaat wordt bijgestaan, beperkt kan worden (Kamerstuk 36583-14) (36583, nr. 16);**
- **de brief van de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid d.d. 8 december 2025 inzake WODC-rapport Internationaal vergelijkend onderzoek professioneel verschoningsrecht (29279, nr. 1003);**
- **de brief van de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid d.d. 18 december 2025 inzake voortgang versterking toezicht advocatuur (29279, nr. 1006);**
- **de brief van de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid d.d. 24 maart 2026 inzake WODC-rapport Staat van het Notariaat deel II (29279, nr. 1014);**
- **de brief van de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid d.d. 13 april 2026 inzake monitoring tolk- en vertaaldiensten (29936, nr. 77);**
- **de brief van de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid d.d. 29 juni 2026 inzake beleidsreactie op de invoeringstoets Wet kwaliteit incassodienstverlening (35733, nr. 19);**
- **de brief van de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid d.d. 30 juni 2026 inzake WODC-onderzoek naar toekomstbestendigheid van gerechtsdeurwaarders (29279, nr. 1061);**
- **de brief van de minister van Justitie en Veiligheid d.d. 4 september 2026 inzake kosten landsadvocaat en andere advocatenkantoren over 2025 (36600-VI, nr. 163);**
- **de brief van de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid d.d. 2 oktober 2026 inzake beleidsreactie op WODC-onderzoek Staat van het Notariaat deel II (29279, nr. 1087).**

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand geredigeerd woordelijk verslag uit.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

De voorzitter van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid,
Eerdmans

De griffier van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid,
Van Tilburg

Voorzitter: Sneller
Griffier: Paauwe

Aanwezig zijn vijf leden der Kamer, te weten: Ellian, Mutluer, Sneller, Stöteler en Straatman,

en mevrouw Van Bruggen, staatssecretaris van Justitie en Veiligheid.

Aanvang 11.01 uur.

De **voorzitter**:
Een goede morgen. Ik geloof dat de oorspronkelijke voorzitter zo misschien nog komt, maar ik stel voor dat wij alvast beginnen met het commissiedebat Juridische beroepen. Hartelijk welkom aan de staatssecretaris en haar ondersteuning. De Kamerleden krijgen zo meteen bordjes voor zich, zodat de kijkers thuis ze kunnen herkennen. Dat zijn de heer Ellian van de VVD, mevrouw Mutluer van PRO, de heer Stöteler van de PVV en mevrouw Straatman van het CDA. Ik stel voor dat wij beginnen met een spreektijd van vier minuten. Volgens mij hoeven we de interrupties in eerste instantie niet te beperken, want u kennende beperkt u zichzelf. De heer Ellian geef ik het woord namens de VVD-fractie.

De heer **Ellian** (VVD):
Dank. Fijn dat u wil voorzitten. De VVD vindt dat het verschoningsrecht gewaarborgd moet blijven, maar strafrechtelijke onderzoeken mogen niet vastlopen doordat het filteren van grote hoeveelheden gegevens maanden of zelfs jaren duurt. Er zijn inmiddels procedures waarin over bijna elk stukje informatie geprocedeerd wordt tot aan de Hoge Raad. Wat de VVD betreft, kan dit niet zo verder. In het nieuwe Wetboek van Strafvordering wordt een nieuw voorstel gedaan. Daar gaan we later over spreken. Maar als die wet daadwerkelijk van kracht wordt en geëffectueerd is, zijn we jaren verder. Voor de huidige situatie kan het zo niet. Wij willen daarom dat de staatssecretaris met de orde van advocaten, de NOvA, en het Openbaar Ministerie in gesprek gaat over oplossingen die in de tussentijd dit probleem kunnen verhelpen. Een beveiligd advocatenportaal zou een oplossing kunnen zijn. Vergelijk het met hoe je communiceert met je huisarts: dat doe je via een portaal. Dan is ook meteen duidelijk voor iedereen dat wat er in dat portaal wordt gecommuniceerd onder het verschoningsrecht valt. Mocht de opsporing serieuze aanwijzingen hebben dat het verschoningsrecht misbruikt wordt, dan kan dat worden doorbroken.

De heer **Stöteler** (PVV):
Toch jammer: ik vind dit net iets te weinig van de heer Ellian. Ik wil graag weten wat de VVD vindt van het voornemen om de beoordeling van verschoningsgerechtigd materiaal bij het OM neer te leggen.

De heer **Ellian** (VVD):

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

De heer Stöteler doelt dan, denk ik, op het voorstel in het nieuwe Wetboek van Strafvordering. Daar gaan we natuurlijk nog uitgebreid over spreken. Ik ben me er nog op aan het beraden. Aan de ene kant snap ik best dat er wordt gevraagd: is het handig dat de vervolgende instantie dan ook de hele beoordeling maakt? Ik ben eigenlijk heel blij met de vraag van collega Stöteler. Aan de andere kant ben ik het aperte wantrouwen dat er kennelijk is richting het Openbaar Ministerie — dat is hier niet het geval, maar dat hoor je — wel een beetje beu. Je hoort dat ze de informatie die ze zien, dan expres zouden gaan gebruiken, of zo. Ik vind ergens dat je het zou moeten omdraaien. Kunnen we misschien uitgaan van wat vertrouwen in het Openbaar Ministerie? Dat zou ik heel graag centraal willen stellen. Ik constateer ook — daarna hou ik op, voorzitter — dat de kabinetten rc die nu de beoordeling doen, helemaal overlopen. Die zeggen ook: dit kan op deze manier niet voor ons. Dan denk ik: helemaal gek hoeft het niet te zijn. Dat is, een beetje voorzichtig, hoe ik er nu tegen aankijk.

De heer **Stöteler** (PVV):
We zijn het er, denk ik, wel over eens dat de huidige systematiek tot problemen leidt. Maar is dan de oplossing om dat neer te leggen bij een partijdige partij die aan het vervolgen is? Dat vraag ik aan de heer Ellian. Ik wantrouw het OM niet. Ik denk dat het procedureel prima in orde komt bij het OM. Het OM zou een aparte afdeling kunnen inrichten die buiten de vervolgende afdeling de beoordeling doet. Dan kies je er kennelijk voor om een organisatie dat intern te laten oplossen, terwijl je nu de mogelijkheid hebt om dat gewoon bij wet op te lossen en dat probleem aan de voorkant te tackelen. Dat vind ik dus zo jammer. Ik snap dat de heer Ellian nu niet met een definitief antwoord komt, maar ik vraag hem wel om daar nog eens goed over na te denken.

De heer **Ellian** (VVD):
Ik moet eerlijk zeggen dat ik niet weet of ik het helemaal goed begrijp. Het liefst ziet de VVD voor de situatie nu — dat zou ook mijn volgende vraag zijn aan de bewindspersoon — heel snel een praktische verandering. Want ik vind het volgende ongelofelijk. In de zaak van Weski is het openbaar en in een aantal andere zaken is het niet openbaar maar sijpelt er via misdaadjournalisten best wel wat naar buiten. Er wordt oneindig getraineerd bij elk stukje informatie — ik vind dat ongelofelijk — terwijl het Openbaar Ministerie de informatie vaak helemaal niet gebruikt voor de tenlastelegging. Dus dat wil ik benadrukken.

Ten tweede vind ik dat de wet nu veranderd zou moeten worden, maar ik weet dat er op dit moment nogal wat wetswijzigingen lopen. Ik vind dat je ergens een beetje rekening moet houden met wat kan. Ik zie toch eigenlijk het liefst zo snel mogelijk een wetswijziging voor die periode van de komende zeven tot acht jaar. Ik zeg heel eerlijk tegen de heer Stöteler dat ik niet tegen het Angelsaksische model ben, waar de district attorney alles mag zien. Je hebt dan een keer een debat in rechten over de vraag welke informatie je gezien hebt. Als je daar als officier van justitie misbruik van hebt gemaakt, dan leidt dat uiteindelijk tot gevolgen. Hoe dan ook vind ik dat er acuut een einde moet worden gemaakt aan de huidige situatie, waarbij verdachte advocaten eigenlijk oneindig kunnen procederen.

Mevrouw **Mutluer** (PRO):
In die zin steun ik het voorstel en de vraag van de heer Ellian richting de staatssecretaris. We zien namelijk al een jaar — daar ga ik mijn vraag ook op baseren — dat er een WODC-rapport ligt over het verschoningsrecht. Tot op heden is daarop

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

geen reactie van de staatssecretaris gekomen. Dat vind ik eigenlijk ook al best heftig. Ik weet dat we dit onderwerp bij de bespreking van het Wetboek van Strafvordering gaan meenemen, maar dat kan 2029 of later worden. Dus ook ik pleit voor een praktische oplossing, want het kan niet zo zijn dat … Het OM probeert dit naar zich toe te trekken, omdat er geen andere oplossingen zijn. Je hebt altijd een rechter-commissaris als laatste resource. Vindt mijn collega ook niet dat er in samenspraak met de NOvA en met het OM op korte termijn, het liefst voor de zomer van volgend jaar, een zeer concreet plan moet komen te liggen over de vraag hoe ze dit moeten oplossen? Ik denk namelijk inderdaad dat het nog heel lang gaat duren voordat we dit goed hebben geregeld in het Wetboek van Strafvordering.

De heer **Ellian** (VVD):
Ja. Het is niet voor niets dat dit een van de belangrijkste punten van mijn inbreng is. Dit kan zo niet. Ik moet ergens aan denken. Ik was ter zitting bij het requisitoir van het OM in de zaak Weski. Daar zijn misschien 50 van de 8.000 berichten gebruikt. Daar is oneindig over geprocedeerd. Ik vind dat we echt iets moeten bedenken voor de huidige situatie waarbij over elk stukje e-mail of informatie apart beklag kan worden gedaan en het daarna ook nog naar de Hoge Raad kan. Dit is niet te doen. De verdachte advocaat is helaas niet een fenomeen van gisteren. Ik heb zelfs ooit, zoals mevrouw Mutluer weet, voor een enquêtecommissie gewerkt. Ook toen zag ik dat. Er werd over een willekeurig onderwerp gemaild met de advocaat in de cc en werd er gezegd: verschoningsrecht. Ja, daar is het verschoningsrecht nooit voor bedoeld.

Ik respecteer het verschoningsrecht. Het is een hoeksteen van de rechtsstaat. Zo wordt het volgens mij genoemd. Je moet ervan uit kunnen gaan dat je vrijelijk kan communiceren met je advocaat. Er wordt ook misbruik van gemaakt. Maar hoe het nu procedureel is ingericht … Ik vind dat je daar iets aan moet doen als het OM in ons belang uiteindelijk een misstand wil aanpakken. Het liefst zie ik een nieuwe wettelijke regeling. Ik kan me voorstellen dat dat te lang duurt. Dus ik opper het idee van een advocatenportaal of een duidelijke e-mailextentie voor advocaten. Advocaten gaan dan bijvoorbeeld allemaal @advocatenorde gebruiken. Ik heb verhalen gehoord van Gmail, Hotmail en Pronton Mail. Je krijgt dan tot aan de Hoge Raad hele discussies over de vraag of dit onder het verschoningsrecht valt of niet. Dit moet stoppen op deze manier. Dat is mijn antwoord.

Mevrouw **Mutluer** (PRO):
Ik denk dat we daarmee allebei onderschrijven — dat zeg ik via u richting de staatssecretaris — dat vervolging van zaken niet onnodig lang moeten blijven liggen omdat het uitfilteren van de geheimhoudersinformatie heel veel tijd vergt. Ik ondersteun het verzoek van mijn collega Ellian. Ga aan de slag. Ga kijken naar concrete, bruikbare oplossingen, het liefst in 2027, want dit gaat denk ik anders niet goed.

De **voorzitter**:
Dat was meer een vraag en opmerking richting de staatssecretaris. Laten we proberen de zelfbeheersing ook te betrachten in de lengte van de vragen en antwoorden.

De heer **Ellian** (VVD):
Collega Mutluer en ik zijn het eens. Wat is het nu? Het is nu 3 november. Voor de zomer graag inderdaad een heldere oplossingsrichting. Als het praktisch niet kan of als het geld kost, hoor ik het ook graag. Dan gaan wij weer ons werk doen. Dan gaan we kijken wat

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

we als Kamer eventueel kunnen betekenen. Of er wordt gewoon gezegd: ik ga nu acuut de wet aanpassen. Zo wordt in ieder geval het debat over wat onder het verschoningsgerechtigd materiaal valt in één keer gevoerd en niet op honderd verschillende manieren.

De **voorzitter**:
Het is 4 november.

Mevrouw **Straatman** (CDA):
Volgens mij lopen er twee discussies door elkaar. De regeling is op zich duidelijk. Daarover heeft de Hoge Raad in 2024 een doorbrekend arrest gewezen, over waar de filterfunctie moet liggen en waarom het zo belangrijk is dat het verschoningsrecht niet bij het Openbaar Ministerie, maar bij een onafhankelijke partij ligt. Tegelijkertijd deel ik de zorgen van de heer Ellian over dat die procedures veel te lang duren. Moeten we die twee discussies, die nu continu door elkaar lopen, echter niet uit elkaar trekken? Eén. Waar moet de fundamentele filterfunctie liggen? Moet die bij het Openbaar Ministerie liggen? Nee. Zoals de heer Ellian zegt, moet er vertrouwen zijn. Dat vertrouwen heb ik ook, maar goed, we weten ook dat het in het verleden is misgegaan. Waar moet die functie liggen? Bij de rechter-commissaris. Hoe kunnen we het filterproces zo inrichten dat we de rechter-commissarissen helpen? Dan wijs ik op het arrest van de Hoge Raad, rechtsoverweging 6.6.9. Daarin zegt de Hoge Raad: dit is een aanzienlijke taakverzwaring, waarmee er meer middelen moeten komen voor de rechter-commissaris. Is de heer Ellian het dan met me eens dat we niet een hele nieuwe discussie moeten voeren over de vraag wie er moet filteren? Dat moet het Openbaar Ministerie niet doen. We moeten wél discussiëren over de vraag hoe we die filterfunctie beter kunnen vormgeven. Dan vernauwen we de discussie naar hoe we het probleem kunnen oplossen.

De heer **Ellian** (VVD):
Nee, is het eerlijke antwoord. Ik weet dat dat door degenen die dit volgen, en misschien ook door mevrouw Straatman, als heftig zal worden ervaren. Nee. Ik heb eens goed gekeken naar andere modellen. Zoals ik zei, heb je ook het Angelsaksische model. Je kunt prima beredeneren dat het Openbaar Ministerie wel degelijk in één keer zelf de filtering mag doen. Ik weet dat dat niet een-twee-drie kan, omdat we artikelen 3.48 en 3.50 uit het Wetboek van Strafvordering hebben en natuurlijk jurisprudentie van de Hoge Raad over hoe fouten van het OM uiteindelijk gesanctioneerd worden. Je kunt het echter prima beredeneren. Ik sla er ook op aan dat mevrouw Straatman zegt dat het in het verleden fout is gegaan. Hoe vaak dan? Ik ken eerlijk gezegd een enkel voorbeeld. In de regel gaat het Openbaar Ministerie juist heel zorgvuldig om met de verschoningsgerechtigde informatie. Ik verwijs alleen al naar de zaken van de veroordeelde advocaten, waar veel meer voorhanden was, wat echter niet gebruikt is. Over het uit elkaar houden van de discussie zeg ik op zich: ja. Ik vind het alleen jammer aan de interrupties van mevrouw Straatman dat ... Ik ken het arrest van de Hoge Raad. Als we dat arrest blijven uitvoeren, dan is het niet te doen. Dan zul je oneindig procedures blijven hebben over de vraag wat er wel of niet onder valt. Dit is koren op de molen van de advocaten. Daarom zeg ik — volgens mij krijg ik steun van collega Mutluer — dat hier heel snel iets anders op bedacht moet worden, zodat je het debat maar één of twee keer hebt. Of je daarvoor de wet moet veranderen of dat je een advocatenportaal moet hebben: I don't care. Maar het moet anders. Dat is de kern van mijn betoog. Wie het moet doen, is een wat fundamentelere vraag. Dat maakt mij eerlijk

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

gezegd niet zo heel veel uit.

Mevrouw **Straatman** (CDA):
Volgens mij is die fundamentele vraag juist heel belangrijk. Het raakt namelijk aan de kern van het verschoningsrecht. De heer Ellian is volgens mij ook advocaat geweest. Hij weet dat er in de advocaat-cliëntrelatie alle vertrouwen moet zijn dat die informatie ook alleen daar blijft. Het hele idee dat het Openbaar Ministerie op welke manier dan ook in die informatie zou mogen kijken, heeft een chilling effect op wat het verschoningsrecht is. De heer Ellian vraagt of het ooit fout is gegaan. Ik wijs hem op de Box-zaak, waar ik helaas het een en ander van weet. Het is ooit fout gegaan. De heer Ellian zegt: één keer. Zeker, één keer. We maken hier wel vaker wetgeving op basis van één voorbeeld waarbij het misging. Maar: de fundamentele vraag is wie de functie moet hebben. Die moet niet bij het Openbaar Ministerie liggen, maar bij de rechter-commissaris. Hoe kunnen we het filterproces zo inrichten dat de discussie over de vraag welke informatie er wel en niet bij hoort, niet eindeloos wordt gevoerd? De heer Ellian heeft het over een portaal. Dat vind ik een heel interessant voorbeeld. Zoals je met advocaatnummers hebt, kun je ook geheimhoudings-e-mailadressen hebben. Zo kan je makkelijker filteren. Je kunt werken met een digitaal watermerk. Er zijn volgens mij best veel ideeën. Daarover moeten we discussiëren. Maar over de fundamentele vraag heeft de Hoge Raad nu uitspraken gedaan. Wie gaat er filteren? Laten we dat niet beleggen bij het Openbaar Ministerie, maar gewoon bij de rechter-commissaris houden.

De heer **Ellian** (VVD):
Ik zal kort antwoorden. Ik vind het niet echt passend om mijn vorige beroep erbij te betrekken en te zeggen dat het feit dat ik advocaat geweest ben, betekent dat ik het als geen ander zou moeten snappen. Volgens mij hoeft mevrouw Straatman dat niet te benadrukken; dat doe ik bij haar ook niet. Ik heb een mening over hoe strafvordering ingericht zou moeten zijn. Ik heb al jaren een mening over advocaten, die gebruikt en misbruikt worden. Ik was een van de eersten die wees op het gevaar van Inez Weski, en daar heb ik gelijk in gehad. Ik heb hier een mening over. Volgens mij is dat alleen maar prima, toch? Ik sta voor wat ik zojuist zei. Ik heb op die fundamentele vraag een ander antwoord dan mevrouw Straatman. Ik zeg niet dat het nu meteen allemaal naar het OM hoeft, maar ik begrijp het regeringsvoorstel best. Dat was overigens alleen nog in consultatie, dus laten we even zien wat er komt. Maar ik sta open voor de suggestie dat het Openbaar Ministerie dat doet. Even voor de goede orde, ook voor de Handelingen: het is inderdaad één keer fout gegaan. Die zaak ken ik. Maar op basis daarvan krijgt het OM wel al heel veel jaren een hele bak kritiek. Ik denk dan: je kunt het ook omdraaien. Het is juist een goede discussie, vind ik. Die gaan we met elkaar de komende tijd voortzetten.

De **voorzitter**:
Ik vond het een gepassioneerde aftrap van dit debat. Ik denk dat de heer Ellian ook al veel van wat hij wilde zeggen, heeft gezegd in de interrupties, maar ik geef hem graag het woord.

De heer **Ellian** (VVD):
Zeker, ja. Dank, voorzitter. Ook dank dat u dit debat zo liet gaan.

Ik heb inderdaad, denk ik, veel gezegd over hoe ik kijk naar het verschoningsrecht. Dat wordt misbruikt. Ik vind dat er wat meer vertrouwen mag komen in het OM en dat we het

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

moeten terugbrengen tot een heldere procedure. Ik hoor graag hoe de staatssecretaris hiernaar kijkt.

Dan het toezicht op de advocatuur. Daar zullen misschien ooit boeken over geschreven worden; ik heb geen idee. Er zijn heel veel onderzoeken naar gedaan. De essentie was voor mij altijd dat klachtbehandeling en toezicht bij elkaar zou zitten. Je kunt dat niet los zien. Ik zie dat de discussie er nu eigenlijk om gaat of het uitvoerbaar is. De signalen die ik krijg, zijn dat dit allemaal nog vele jaren gaat duren, terwijl de Kamer in ruime meerderheid dit voorstel heeft gesteund. Het komt de rechtszoekende ten goede, maar ook de advocaten zelf — dat heb ik ook altijd bepleit — en de rol van de dekens, die overigens in een bepaalde constructie best namens die onafhankelijke toezichthouder de klachtbehandeling kunnen doen. Maar de essentie is dat de klachtbehandeling veel centraler moet worden georganiseerd, zodat je duidelijke lijnen hebt in hoe die klachtbehandeling uiteindelijk tot wasdom komt. Dat is overigens niet los te zien van toezicht. Ik hoor dus graag hoe de staatssecretaris hier nu tegen aankijkt en wat we kunnen verwachten op dit punt.

Dan hadden we het net al even over advocaten die gebruikt en misbruikt worden. Daarover is de motie-Ellian/Wilders ingediend, een mooie motie, al zeg ik het zelf. Die ging erover hoeveel cliënten je mag bijstaan als je een cliënt hebt op een Afdeling Intensief Toezicht of in de ebi. Ik benadruk ook maar even het volgende. De aandacht ging altijd veel naar de ebi, maar als je kijkt wat er vanuit die ebi nu allemaal op die AIT's zit, zie je dat de crème de la crème inmiddels zo'n beetje daar zit. Uit de brief maak ik op dat er wel een pad is. Het is een klein pad, maar de landsadvocaat ziet een klein pad. Ik hoop dat dat pad wel bewandeld gaat worden. Ik twijfel er namelijk niet aan dat er nog steeds, as we speak, gewoon advocaten zijn die uiteindelijk gewoon de boodschappen van hun cliënten aan elkaar doorgeven. Die motie was juist bedoeld om dat net een beetje te dichten. Ik hoop dus echt dat de staatssecretaris kan toezeggen dat dat pad, hoe klein ook, wel nog uitgezocht gaat worden.

Dan over advocaten. Ik heb kennisgenomen van de vragen van het Europees Hof aan de Nederlandse Staat over meneer Taghi. Ze mogen het vragen. Ik heb eens gekeken naar die vragen, en ik hoop echt — daarom vind ik het jammer dat de minister er niet is, maar de staatssecretaris kan die ook prima beantwoorden — dat op die vragen gewoon geantwoord gaat worden: wij doen het allemaal overeenkomstig het recht en dit is nodig om de Nederlandse samenleving veilig te houden. Ik begrijp dat er een hele discussie over is of meneer Taghi zijn zoon mag zien, of zo. Volgens mij, afgaand op wat ik zo zie in alle openbare stukken, zit de staatssecretaris daar terecht stevig in. Ik wil haar aanmoedigen om dat te doen. Een mooie verhandeling richting het Hof: wij doen dat allemaal keurig. Het zou mij echt geruststellen als ze in ieder geval kan zeggen: meneer Ellian, maakt u zich geen zorgen, ik ga dat allemaal keurig onderbouwen.

Dan tot slot de kosten van de landsadvocaat. Die lopen op en ik begrijp niet helemaal hoe dat nou kan en waarom dat gebeurt.

Dat was het.

De **voorzitter**:
Uitstekend. Dan gaan we naar mevrouw Mutluer voor haar inbreng namens PRO.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Mevrouw **Mutluer** (PRO):
Dank, voorzitter. Ik heb ook een aantal onderwerpen.

Ik wil beginnen met letselschade, want als je slachtoffer wordt van een ernstig ongeval, een medische fout of geweld, moet je er in mijn beleving op kunnen vertrouwen dat degene die je helpt om een schadevergoeding te krijgen, ook echt jouw belangen vooropstelt. We hebben eerder gezien dat dat helaas niet het geval is, want in de branche zijn er enkele belangenbehartigers — ik noem ze maar gewoon "cowboys" — die actief misbruik maken van de kwetsbare positie van slachtoffers, die dubbel declareren, verborgen succesfees rekenen of slachtoffers financieel benadelen. Recent is er een quickscan uitgevoerd door een advocaat en een hoogleraar op basis van de recente jurisprudentie. Daaruit blijkt dat naar voorzichtige schatting — ik onderstreep even: voorzichtige schatting — 2.000 dossiers samenhangen met kwalijke praktijken. Dat vind ik eigenlijk zorgwekkend. Daarom hebben wij eerder ook via een motie gepleit voor regulering van de branche. Er is inmiddels ook een WODC-onderzoek verschenen. Op basis daarvan zegt de staatssecretaris nu: ik zie geen aanleiding om tot regulering over te gaan. Ik moet eerlijk bekennen: ik vind dat onbegrijpelijk, want elk slachtoffer is er één te veel.

De Letselschade Raad wijst nu op een oplossing, namelijk het opnemen van een deskundigheidseis voor belangenbehartigers in artikel 6:96 van het Burgerlijk Wetboek. Die zou dan kunnen worden ingevuld via het Nationaal Keurmerk Letselschade of een lidmaatschap van de Vereniging van Letselschade Advocaten of de Vereniging van Advocaten voor Slachtoffers van Personenschade. Ik wil gewoon van de staatssecretaris horen waarom ze die oplossing niet aangrijpt. Als dat weer niet gebeurt, voel ik mij genoodzaakt om daar — hopelijk ondersteund, zo zie ik, door mijn collega Ellian — weer een voorstel voor te doen in de vorm van een motie.

Dan het tweede punt: de veiligheid van familierechtadvocaten. Uit onderzoek van onder andere Investico, RTL en De Groene Amsterdammer onder 440 familierechtadvocaten blijkt dat maar liefst 40% te maken heeft gehad met bedreigingen en intimidatie. Een op de vier heeft te maken gehad met onlinebedreigingen, fysiek opgewacht worden, klemgereden worden, bedreigd worden of geïntimideerd worden. Dat vind ik onthutsend, juist omdat deze advocaten opkomen voor mensen in kwetsbare situaties, die vaak slachtoffer zijn van huiselijk geweld en intieme terreur.

Ik snap dat er nu al voorzieningen zijn, zoals een noodtelefoon en weerbaarheidstrainingen. Dat is allemaal prima en heel goed, maar kennelijk is dat niet voldoende. Dat blijkt ook uit de gesprekken die ik heb gevoerd. Er is namelijk onder andere behoefte aan een veiligheidstoeslag voor advocaten die met dit soort complexe en risicovolle dossiers te maken hebben, die meer tijd kosten. Ook moet worden voorkomen dat tuchtprocedures worden misbruikt als verlengstuk van dwingende controle. Hoe zorg je er in dat geval voor dat er snellere filters bij tuchtcolleges komen om dit soort stoorzenders niet-ontvankelijk te verklaren?

Tot slot is er in mijn beleving ook betere informatie-uitwisseling nodig tussen rechters binnen het familierecht en het strafrecht, zodat je betere beslissingen kunt nemen. Ik wil van de staatssecretaris weten wat ze hieraan gaat doen.

De heer **Ellian** (VVD):

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Een mooie inbreng tot nu toe van mevrouw Mutluer. Ik kan het eigenlijk bijna overal mee eens zijn. Ik heb mezelf ook wel verwonderd over het volgende. Mevrouw Mutluer zei het eigenlijk mooi. Er is een noodnummer, geloof ik, dat advocaten kunnen bellen. Dan krijg je iemand aan de lijn. Het is niet echt duidelijk wat diegene dan precies doet. Ze kunnen ook een noodknop krijgen en een weerbaarheidstraining volgen. Maar dat is toch niet genoeg? Mevrouw Mutluer noemt een veiligheidstoeslag, maar zijn er nog andere dingen die de Nederlandse orde van advocaten zou kunnen doen? We zijn het er namelijk allebei over eens: dit is wel een beetje mager, zeker als het gaat om ernstige fysieke dreigingen of bedreigingen gericht tegen het leven. Welke andere ideeën heeft mevrouw Mutluer, naast de toeslag?

Mevrouw **Mutluer** (PRO):
Die probeerde ik net ook te benoemen, want wij begrijpen dat een deel van de familierechtadvocaten, overigens niet allemaal, weerbaarheidstrainingen krijgt. Je zou willen dat meer van deze advocaten die krijgen of dat dit nog meer in de opleidingen wordt meegenomen. Maar zij geven tijdens die weerbaarheidstrainingen ook aan dat zij behoefte hebben aan een veiligheidstoeslag, zoals we die overigens ook kennen bij zeer complexe dossiers. Ook de commissie-Van der Meer concludeerde, dacht ik, in haar rapport dat de toeslagen voor ingewikkelde, tijdrovende dossiers structureel te laag waren. Dat is een eerste richting. Die behoefte komt ook van de familierechtadvocaten. Ik vind dat de staatssecretaris daar heel serieus naar moet kijken en misschien ook in beeld moet brengen wat dat dan betekent. Dat is één.

Het tweede punt dat ik heel concreet heb benoemd, is: kijk naar die tuchtprocedures. Filter ze eerder, want ze worden gewoon letterlijk misbruikt om het slachtoffer te pesten en de boel te traineren.

De laatste oplossingsrichting die ik aangaf, is dat ik van familierechters hoor dat ze niet in het dossier van de strafrechter kunnen kijken. Ik snap het allemaal, maar als de familierechter en de strafrechter bepaalde informatie niet met elkaar mogen uitwisselen, doet dat ook iets met de veiligheidsrisico's, want die kun je op dat moment niet meenemen. Dat vind ik kwalijk. Ik roep de staatssecretaris dus op: ga het gesprek aan over wat daarvoor nodig is. Dat zijn volgens mij drie heel concrete suggesties die ik doe om familierechtadvocaten beter te beschermen.

De **voorzitter**:
Dat is een adequaat antwoord voor de heer Ellian. Mevrouw Mutluer gaat door met haar inbreng.

Mevrouw **Mutluer** (PRO):
Mijn opmerking over het verschoningsrecht heb ik al gemaakt, dus daar laat ik het bij.

Ik wil het nog wel hebben over de notarissen in de strijd tegen ondermijning. Ik wil een lans breken voor al die tolken — de heer Van Nispen is er niet, dus iemand moet de taak overnemen — die het nu heel lastig hebben, overigens ook door de komst van AI. Ik hoop dat de staatssecretaris daar een opmerking over maakt.

Ik rond af met de notarissen in de strijd tegen ondermijning. Die hebben een belangrijke rol als poortwachter op grond van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme, maar zij worstelen met die rol. Het cliëntenonderzoek kost veel tijd en

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

geld, terwijl ze dat niet vergoed krijgen. Als ze een cliënt weigeren, krijgen ze zelfs niets. Bovendien moeten ze controles overdoen die banken al hebben uitgevoerd. Dat is dubbel werk. Ook voelen ze zich soms onveilig. Ze vrezen represailles als criminelen erachter komen dat zij een melding hebben gedaan bij de FIU. Ook moeten ze daarvoor hun geheimhoudingsplicht doorbreken.

Voorzitter. Dit alles overziende, en dan rond ik af, vind ik de reactie van de staatssecretaris echt heel dun. Ik verwacht dus meer. Ik wil dat ze ingaat op deze problemen en op de behoefte aan een centraal aandeelhoudersregister, zodat notarissen hun poortwachtersrol kunnen versterken.

Dank u wel voor deze coulance.

De **voorzitter**:
Die tijd wordt verrekend met de tweede termijn, zeggen ze dan. Dank, mevrouw Mutluer. Dan geef ik graag het woord aan de heer Stöteler, namens de PVV-fractie.

De heer **Stöteler** (PVV):
Dank u wel, voorzitter. Dit is het tweede commissiedebat JenV waaraan ik met deze staatssecretaris deelneem en ik heb nu al een déjà vu. De Kamer neemt een motie aan, de staatssecretaris gaat voor de uitvoering daarvan in gesprek met allerlei mensen en instellingen in het land, loopt daar tegen protectionisme aan en gaat vervolgens op de handen zitten. Bij het commissiedebat over mediation ging dat over de motie-Ellian/Knops en nu gaat het bij de advocatuur over de motie-Ellian/Wilders. Ik zie een patroon, meneer Ellian.

Voorzitter. Net als de motie-Ellian/Knops moet de motie-Ellian/Wilders ook gewoon worden uitgevoerd. De landsadvocaat ziet daarvoor ruimte. Die ziet ruimte voor een wettelijke regeling. Ik roep de staatssecretaris dus op: spoor aan. Ga ermee aan het werk. Pak die ruimte en kom met een wetsvoorstel. Laat dat dan alstublieft wel een wetsvoorstel zijn van betere kwaliteit dan de Wet kwaliteit incassodienstverlening. Ik heb nog nooit zo'n slechte wet gezien als de Wki. Samen met het Besluit kwaliteit incassodienstverlening zouden de kwaliteitseisen, opleidingseisen en procedurele voorschriften voor iedereen helder moeten zijn, maar ze zijn dat allerminst, getuige ook de invoeringstoets.

Waarom moest er eigenlijk een nieuwe wet komen, vraag ik aan de staatssecretaris, met een daaraan gehangen besluit, terwijl we al de Wet incassokosten, de WIK, en een BIK hebben? Was het niet handiger geweest om die wetten te wijzigen en aan te vullen in plaats van het doolhof nog onoverzichtelijker te maken? De WIK, die al jaren bestaat, is zelfs nog onvoldoende bekend. Ik durf de stelling aan dat negen van de tien aanmaningen die je krijgt van zelfincassanten en sommige incassobureaus niet voldoen aan de wettelijke eisen. Denk aan de veertiendagentermijn en de vaste incassokostenberekening die in de WIK staan.

Nu hebben we de Wki. Wie van de schuldenaren denkt de staatssecretaris dat het incassodienstverlenersregister gaat raadplegen als die een brief krijgt? Ook daar durf ik wel een stelling aan. Dat doet helemaal niemand. Welk probleem lossen we hier nu dus daadwerkelijk op? Diezelfde vraag kun je stellen bij het collectief afbetalingsplan dat nu in de kinderschoenen staat. Welk probleem denkt de staatssecretaris daarmee op te

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

lossen? Er zijn al meer dan twintig landelijk geregelde faciliteiten om de positie van schuldenaren te beschermen en hen te helpen. Daarnaast zijn er ontelbare gemeentelijke regelingen en uitvoeringsorganisaties die zich al met schuldenproblematiek bezighouden. De staatssecretaris heeft wat mij betreft niet helder gemaakt waar de gaten tussen al die faciliteiten zitten en hoeveel schuldenaren daarin vallen, kortom hoeveel schuldenaren door dat CAP worden geholpen.

Dat CAP is ook niet nieuw, want de contouren zijn bekend en het is een samenraapsel van allerlei onderdelen uit regelingen die we al in het land hebben. Bovendien wordt het CAP ook al toegepast in de Verenigde Staten, Schotland, Engeland, Wales, België, Frankrijk en Zweden. Ervaringen daar leren dat die faciliteit maar voor een heel beperkte groep werkt. De weg naar volledige betaling wordt niet vaak bewandeld. Welk probleem lossen we nu dus daadwerkelijk op?

Mocht dat CAP wel worden doorgezet, dan zijn de gerechtsdeurwaarders het meest voor de hand liggende instituut om dat uit te voeren. Ze hebben toegang tot gemeentelijke informatiesystemen, de Belastingdienst, inkomensgegevens, banken en het beslagregister. Ze zijn onafhankelijk en hebben de nodige ervaring, maar dan moet de staatssecretaris daar ook wel een verdienmodel aan hangen, want het gerechtsdeurwaardersambt staat onder druk. Dat blijkt ook uit het WODC-rapport dat vandaag op de agenda staat. Het WODC constateert een aantal punten waar het piept en kraakt, maar de aanbevelingen slaan — sorry dat ik het zeg — nergens op. Wil de staatssecretaris nu met echte maatregelen komen die het ambt van gerechtsdeurwaarder toekomstbestendig gaan maken? Kom met een plan met concrete acties. U kunt denken aan het institutionaliseren van de samenwerking met gemeenten. Informatie-uitwisseling moet daaronder vallen, en zet de AVG daarvoor maar aan de kant. Ook kunt u kijken naar het Besluit tarieven ambtshandelingen gerechtsdeurwaarders, dat onvoldoende is om het verdienvermogen van gerechtsdeurwaarders veilig te stellen.

De tarieven zijn … Sorry.

De **voorzitter**:
Ik zal de heer Stöteler helpen.

De heer **Stöteler** (PVV):
Mijn telefoon ging af.

De **voorzitter**:
Er is namelijk al een tijdje iemand geïntrigeerd aan het luisteren naar uw betoog die een vraag heeft. Ik geef graag het woord aan de heer Ellian.

De heer **Ellian** (VVD):
Ik denk dat ik een heel eind mee kan komen in het betoog van de heer Stöteler over de wet over het toezicht op de incassobureaus. Een lang verhaal kort: ik heb nooit helemaal het nut en de noodzaak van die incassobureaus gezien. De aanmaningen deugen vaak niet en brengen mensen in de problemen. Ik zag laatst ook weer iets langskomen. Iemand liet mij wat zien. Ik dacht: het is een schande dat dat anno 2026 nog kan. Ik ben er zelf altijd voorstander van geweest om alles wat zij doen over te hevelen naar de deurwaarders. Die zijn streng gereguleerd. Dat collectieve afbetalingsplan zou die ook

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

kunnen uitvoeren. Zij moeten ook — hoe heet dat? — de sociale dienst erbij betrekken. De hele rimram zit daar. Is dat niet een idee? Daarmee maak je het beroep ook toekomstbestendiger. Dan stoppen we met die incassobureaus. Mensen kunnen klagen over deurwaarders en daar is streng toezicht op. Hoe kijkt de heer Stöteler daarnaar?

De heer **Stöteler** (PVV):
Incassodienstverlening is een vrij beroep; dat is een vrije markt. Om dat nu wettelijk te gaan verbieden, lijkt me geen goed idee. Het lijkt me wel goed om dat onder voorwaarden te doen en het toezicht daarop in te richten. Dat hoeft niet zo streng te zijn als bij gerechtsdeurwaarders, maar het moet toch zeker wel worden ingericht, alleen niet op de manier waarop we dat nu hebben gedaan. Het is totaal onoverzichtelijk, totaal ondoorzichtig en totaal onduidelijk welke kwalificaties nu voor wie gelden.

Voorzitter. Ik was bij het Btag. De staatssecretaris zou eraan kunnen denken om het percentage van het schuldenaarstarief tot een verzoekerstarief te maken. Dat verzoekerstarief moet dan niet meer volledig worden vrijgelaten, want dat leidt er gewoon toe dat die nul betalen in plaats van een percentage daarvan.

Tot slot, voorzitter. Bewindvoerders kwamen recent in opspraak omdat zij bankieren bij Modura, een fintechdienstverlener. Ik wil de staatssecretaris vragen wat zij daarvan vindt en of zij kan garanderen dat het vermogen van de onderbewindgestelden altijd veilig is geweest.

Dank u wel.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Dan geef ik het woord aan mevrouw Straatman namens het CDA.

Mevrouw **Straatman** (CDA):
Dank, voorzitter. Ik zal vandaag op drie punten ingaan: het toezicht op de advocatuur, het verschoningsrecht en de toekomstbestendigheid van het notariaat. Voor al deze drie onderwerpen geldt: om doorbraken te forceren, is het niet alleen nodig dat de overheid vaart maakt, maar vooral ook dat de sector verantwoordelijkheid neemt. Dat raakt ook aan de samenlevingsvisie van het CDA. De overheid kan niet alles oplossen. Ook de sector is aan zet om bij te dragen aan een sterke democratische rechtsstaat.

Allereerst het toezicht op de advocatuur. Als ik de hoeveelheid tegenstrijdige consultatiereacties bekijk, bekruipt mij wel het gevoel dat de advocatuur zelf nog heel wat werk aan de winkel heeft. Het appel om verantwoordelijkheid te nemen geldt dus vooral ook hier. Op die wetsbehandeling wil ik nu nog niet vooruitlopen — daar komen we nog op — maar een aantal punten wil ik nu alvast meegeven aan de staatssecretaris. De staatssecretaris geeft namelijk aan dat de modernisering van het klacht- en tuchtrecht kan worden losgeknipt van het wetstraject over het toezicht op de advocatuur. Maar dat zien wij echt anders. Voorkomen moet worden dat latere inzichten over modernisering van het klachtrecht de inrichting van het onafhankelijk toezicht doorkruisen. Kan de staatssecretaris toezeggen dat haar visie op modernisering van het klachtrecht bij de behandeling van het wetsvoorstel wordt betrokken? Daarnaast mis ik in het debat over het onafhankelijk toezicht ook een toekomstvisie op de rol van de deken in de toekomst. Hoe ziet de staatssecretaris dit en ze bereid om de visie op de toekomstige deken mee te nemen bij de behandeling van het wetsvoorstel?

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Dan het verschoningsrecht. Ik zei er zojuist al wat over. Als oud-advocaat weet ik als geen ander wat het belang is van het verschoningsrecht. Het is een fundamenteel recht in onze rechtsstaat dat waarborgt dat cliënten vrijelijk met hun advocaat of notaris kunnen communiceren zonder dat zij bang hoeven te zijn dat inhoud van deze communicatie later tegen hen wordt gebruikt, ook niet door het Openbaar Ministerie. We weten allemaal dat dit in het verleden niet altijd goed is gegaan. Daarom was het arrest van de Hoge Raad in 2024 ook een doorbraak. Sindsdien ligt de taak om verschoningsgerechtigde informatie te filteren niet bij het Openbaar Ministerie, maar bij de rechter-commissaris. Deze nieuwe lijn leidt in de praktijk wel tot knelpunten. Vooral de lange doorlooptijden bij de rc zijn menig officier een doorn in het oog en — laat ik gewoon heel eerlijk zijn — mij ook. Want hoe fundamenteel het verschoningsrecht ook is, de huidige werkwijze mag niet ten koste gaan van de voortgang van belangrijke opsporingsonderzoeken, want ook dat is fundamenteel.

Voor het CDA is de oplossing niet dat we als antwoord op de nu ontstane problemen dan maar teruggaan naar het systeem dat vroeger onvoldoende werkte, dat het Openbaar Ministerie opnieuw die taak krijgt. Wat het CDA betreft blijft de filterfunctie bij de rechter-commissaris, maar ligt er wel — daar kom ik weer met die verantwoordelijkheid — een verantwoordelijkheid bij de advocatuur om te faciliteren dat dit filterproces veel gemakkelijker gaat. Daarom mijn vraag aan de staatssecretaris hoe zij kijkt naar de verantwoordelijkheid van de advocatuur op dit punt. Er worden door de NOvA op dit moment voorbereidingen getroffen voor een nieuw filtersysteem op basis van mailadressen van advocaten, net als bij geheimhoudersnummers. Is zij bereik om in gesprek te gaan met de NOvA om dit proces te versnellen?

Daarnaast moet de capaciteit bij de rechter-commissaris worden versterkt. Ons bereiken signalen dat in afwachting van het nieuwe Wetboek van Strafvordering deze versterkingsoperatie bij de rc is stilgelegd. Dat kan niet de bedoeling zijn. Wat doet de staatssecretaris nu om voldoende capaciteit beschikbaar te houden bij de kabinetten van de rechter-commissarissen?

Tot slot het notariaat. Uit het WODC-onderzoek blijkt dat het notariaat onder druk staat en dat dit de toegang tot het recht raakt. Gelukkig is het goede nieuws dat de instroom in de opleiding inmiddels recordaantallen bereikt, maar daarmee zijn we er nog niet. Daarom mijn slotvragen aan de staatssecretaris. Hoe kijkt de staatssecretaris naar de kritiek dat de opleiding te generiek is en te lang duurt? Ziet zij mogelijkheden voor maatwerk op dit punt? Welke stappen zet de staatssecretaris op het gebied van digitalisering en wanneer verwacht zij dat het wetskader voor onderlinge gegevensuitwisseling over geweigerde cliënten voor notarissen gereed is?

Tot zover.

De **voorzitter**:
Dank u wel. Ik zie geen interrupties. Dan vraag ik de heer Ellian om het voorzitterschap even over te nemen en mij het woord te verlenen.

Voorzitter: Ellian

De **voorzitter**:

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Ik geef het woord aan de heer Sneller namens de fractie van D66.

De heer **Sneller** (D66):
Dank, voorzitter. Altijd een veelzijdig debat, dat over juridische beroepen. Ik kan me bij veel inbrengen wel aansluiten, maar ik zal ook nog een paar andere onderwerpen aanstippen.

In de beslisnota over de kosten van de landsadvocaat staat dat met name de SP en NSC zich zorgen maken. Dat is natuurlijk in het verleden ook zo geweest. De vraag is nu wat er precies gebeurd is sinds het rapport-Silvis. De kosten zijn alleen maar toegenomen, met 46,4% tussen 2022 en 2025, berekende ik gisteren, terwijl we juist andere dingen hadden verwacht. Dus graag een reflectie daarop.

Dan rechtsbijstandsverzekeraars. De heer Ellian zegt het vaak: ruim 40% van de Nederlandse huishoudens heeft een rechtsbijstandsverzekering en is daarvan ook afhankelijk. Er loopt nu een Europese rechtszaak over hoe vrij dat kan zijn. Een principiële vraag die ik aan de staatssecretaris zou willen voorleggen, is waarom ik niet de vrije keuze mag hebben om af te zien van een vrije keuze in een marktwerking. Wat is daar nou precies de onderliggende rationale van, ook vanuit de rechtsstaat? Waarom is dat zo? Ik vraag dat juist ook vanuit het perspectief van het beschikbaar houden van dat segment. Anders gaat de premie gewoon verder stijgen, want het zal ergens betaald moeten worden. Ik heb bij een werkbezoek aan rechtsbijstandsverzekeraars toch weer een aantal mooie suggesties opgehaald over dingen die we gewoon in andere regels moeten doen om het werk in dit juridische beroep te vergemakkelijken. Ik zal dat nu niet allemaal in dit debat doen. Ik zal er binnenkort wat schriftelijke vragen over stellen. Ik denk dat we het aan de mensen in juridische beroepen verplicht zijn om de dingen die we bij ze ophalen om hun werk makkelijker te maken daadwerkelijk door te voeren.

Een daarvan is de digitale akte bij het notariaat. Mooi dat de staatssecretaris heeft aangekondigd dat daar een wetsvoorstel voor komt, maar ook daarbij denk ik: laten we als er vooruitgang is de slingers ophangen. Het gaat om 2 miljoen aktes per jaar. Wat zijn nou de voordelen van zo'n digitale akte? Ik denk dat het voor de Kamer en het hele wetgevingsproces belangrijk is om dat goed voor ogen te hebben. Ik denk ook dat we bij voorbaat moeten nadenken, ook gezien de vele cyberincidenten de afgelopen tijd, hoe dat veilig kan, hoe het, Solvinity indachtig, gebeurt soeverein bij design en wat je nou doet met de mensen die echt niet digitaal vaardig zijn, hoe je dat waarborgt. Als we daar aan de voorkant goed over nadenken, denk ik dat we er hier de vruchten van kunnen plukken.

Ik hoop dat we voor het volgende commissiedebat Personen- en familierecht eindelijk een reactie krijgen op het scheiden zonder de rechter en welke rol het notariaat daar zelfstandig in kan vervullen. Als ik kijk naar de buitenlandse voorbeelden, zie ik dat waar dat gebeurt, dat goed gebeurt en de rechtbank relatief weinig wordt aangesproken en aangesloten.

Ik heb ook een keer mee mogen lopen met de gerechtsdeurwaarders. Ik zal niet proberen de heer Stöteler in kennis te overtreffen op basis van een paar uur meelopen, maar ik sluit me aan bij wat hij daarover heeft gezegd. Ik vond het mooi om te zien dat die pilot ketenverwijzing wel degelijk laat zien dat er ook succesvolle manieren zijn om die beroepsgroep meer mogelijkheden te geven en dat daar door de samenleving en

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

door de schuldenaars de vruchten van kunnen worden geplukt. Ook daar heb ik een aantal suggesties opgehaald en die zal ik meenemen in mijn schriftelijke vragen.

Dan nog kort het toezicht op de advocatuur. Mijn herinnering aan het debat dat we met de collega's Van Nispen en Ellian daarover hadden met minister Weerwind, is niet helemaal wat ik nu teruglees in het plan. Ik mis even waar de afslag is genomen. Volgens mij zou daar nog steeds het principe van dubbelzijdig onafhankelijk in terug moeten komen. Daar gaan we bij de behandeling van het wetsvoorstel nog uitgebreider over spreken, net als over het inperken of beperken van het klachtrecht. Volgens mij dat moet dat vanuit de inhoud geredeneerd gebeuren en niet per se vanuit financiën.

Dan als laatste — ik zie dat ik over mijn tijd ben — de alternatieve organisatiestructuren en bedrijfsmodellen. Ik denk dat het belangrijk is dat de orde van advocaten zorgt dat de regelgeving op orde is en dat de staatssecretaris dat ook doet. Tegelijkertijd denk ik ook hier: als we aan de voorkant beter nadenken over de nadelen, bijvoorbeeld die we in andere sectoren bij private equity zien, dan kunnen we er een succes van maken voor iedereen. Dat vraagt ook om verantwoordelijkheid bij het kabinet.

Dank u wel.

De **voorzitter**:
Er zijn geen interrupties. Dan geef ik het voorzitterschap weer terug.

Voorzitter: Sneller

De **voorzitter**:
Dank u wel, meneer Ellian. Ik kijk even naar de staatssecretaris. Een halfuur, hoor ik. Dan stel ik voor dat we om 12.15 uur verdergaan.

De vergadering wordt van 11.43 uur tot 12.16 uur geschorst.

De **voorzitter**:
Als al het publiek ook weer een plek inneemt op de publieke tribune, dan gaan wij zo door met de beantwoording van de staatssecretaris in eerste termijn. Eerst nog even huishoudelijk met de collega's. De zelfbeheersing ging goed. Laten we wederom proberen om de interrupties niet te beperken in aantal, maar ze wel tot een halve minuut per stuk te beperken. Dan denk ik dat we gezien de klok dit debat op tijd kunnen afronden en toch tot een goede gedachtewisseling kunnen komen. Met dat alles heeft de staatssecretaris zich kunnen settelen en geef ik haar graag het woord voor haar beantwoording.

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
Voorzitter, hartelijk dank. Laat ik beginnen met de opmerking — het is toch een beetje de techniek — dat de printer het niet deed. Er wordt dus zo dadelijk nog het een en ander gebracht van de beantwoording van de vele vragen die u mij gesteld heeft ten aanzien van de juridische beroepen. We spreken over dat belangrijke aspect van de rechtsstaat vandaag, want we hebben het dan over advocaten, notarissen en gerechtsdeurwaarders en die vervullen een heel belangrijke functie in die rechtsstaat. Ze dragen eraan bij dat burgers en bedrijven kunnen vertrouwen op een rechtsstaat die werkt, ieder beroep vanuit zijn eigen rol en verantwoordelijkheden. Dat zijn natuurlijk de

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

klassieke juridische beroepen, maar we spreken vandaag ook over de andere beroepen die van belang zijn voor de rechtsstaat. Denk daarbij ook aan de vragen over de tolken en vertalers, die ervoor zorgen dat partijen elkaar ook daadwerkelijk kunnen verstaan. Dat is immers een voorwaarde voor het functioneren van de rechtspleging en de rechtsbescherming.

Onlangs ben ik op werkbezoek geweest bij de gerechtsdeurwaarders van Janssen & Janssen in Eindhoven en van coeo Incasso in Rotterdam. Ik heb met bewondering gekeken hoe deze medewerkers op een heel menselijke manier hun dossiers afhandelen. Er zijn gesprekken gevoerd met mensen die betalingsachterstanden hebben, door Simone en Aya. Ik heb ook met Shirley en Huib meegeluisterd met klantgesprekken met mensen die aangeven: ik zit in de problemen; denk met mij mee. Ik ben aangenaam verrast, juist ook door hoe sociaal de invordering op onderdelen wordt aangepakt met een laagdrempelige betalingsregeling en door de afwegingen die daaraan ten grondslag liggen. Ja, ik hoor de zorgen die er zijn over alle verschillende beroepsgroepen, maar laat ik hier de mensen die dagelijks dit werk doen een hart onder de riem steken. Het gaat uiteindelijk altijd over een menselijke benadering van iemand die blijkbaar ook hulp nodig heeft. Dat hebben we in onze rechtsstaat met elkaar te verzorgen. Ik was daar dus heel positief van onder de indruk.

Ik ben blij dat u allen ook een ervaring heeft binnen welke beroepsgroep dan ook als het gaat over die juridische beroepen. Ik ga vandaag graag met u daarover in gesprek. Ik heb een volgorde in de beantwoording, een aantal blokjes, maar er komt zo dadelijk dus nog even een kleine nazending. Ik begin met de advocatuur inclusief het toezicht, dan de landsadvocaat — daar zijn ook vragen over gesteld — het notariaat, de rechtsbijstandsverzekeraars, het verschoningsrecht en ten slotte het blokje overig.

De **voorzitter**:
Dan stel ik voor dat we steeds aan het einde van de beantwoording van elk blokje even de vragen doen.

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
Voorzitter. Advocaten vervullen een zeer belangrijke, bijzondere en cruciale rol, durf ik wel te zeggen, in onze rechtsstaat. Ze staan er op het moment dat het erop aankomt en soms ook tegenover onze overheid. Juist daarom moet iedereen erop kunnen vertrouwen dat de advocatuur haar werk goed en integer doet. Goed toezicht hoort daarbij. Met de oprichting van de OTA zetten we daarin een belangrijk stap. Het wetsvoorstel OTA is onlangs in consultatie gegaan. We zitten midden in de fase van het verwerken van alle verschillende consultatiereacties. Ik zie ze ook voorbijkomen. U krijgt ongetwijfeld ook mee hoe hierop gereageerd wordt in het veld. Ik ben heel blij met alle reacties die wij krijgen, zeker ook vanuit de advocatuur zelf. Mijn streven is om het wetsvoorstel begin 2027 voor advies naar de Raad van State te sturen. Omdat we nog midden in dit proces zitten, kan ik vandaag niet op al die verschillende onderdelen vooruitlopen, maar wel op de ultieme manier waarop we dit inrichten en zeker ook op de klachtenafhandeling, waar ook wat vragen over gesteld zijn. Daar kom ik zo dadelijk nader op terug.

Voorzitter. Er is door meerdere een vraag gesteld over de positionering van de OTA ten opzichte van de Nederlandse orde van advocaten. Het klopt dat de toezichthouder binnen de Nederlandse orde van advocaten wordt gepositioneerd, maar het is een

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

onafhankelijk orgaan. Het staat er echt los van. Die onafhankelijkheid is het centrale uitgangspunt in het wetsvoorstel waar we nog met elkaar over komen te spreken. "Onafhankelijkheid" betekent ook "onafhankelijk van de overheid". Daarom ligt het toezicht niet bij de Staat en is het losgemaakt van de beroepsgroep. Aan deze keuze is zorgvuldig onderzoek voorafgegaan. Het wetsvoorstel bevat voldoende waarborgen om die onafhankelijkheid echt te garanderen Zo bestaat het bestuur in meerderheid uit mensen die geen advocaat zijn, waaronder de voorzitter. De bestuursleden worden allemaal benoemd op bindende voordracht van een onafhankelijke commissie onder voorzitterschap van de vicepresident van de Raad van State. Daarmee beschikt de toezichthouder zelfstandig over een eigen budget, een eigen bureau en eigen personeel. Ik begrijp dat de positionering vragen oproept. Ook in de consultatie is er veel over gezegd. Het is belangrijk dat ik dat nu in overweging neem en dat we daar in het verdere traject van het wetsvoorstel met elkaar over komen te spreken.

Voorzitter. Mevrouw Straatman vroeg in het verlengde hiervan hoe ik de rol van de deken zie. De lokale deken heeft op dit moment heel veel verschillende rollen. Naast toezichthouder is de deken ook onderdeel van het bestuur van de lokale orde, vertrouwenspersoon en klachtbehandelaar. Hij of zij geeft ook voorlichting aan advocaten. Die rollen kunnen elkaar versterken maar mogelijk ook met elkaar botsen. De actualiteit, waaruit blijkt dat de druk op de advocatuur heel hoog is, vraagt bovendien om versterking van dat toezicht. Het wetsvoorstel inzake de onafhankelijk toezichthouder zorgt niet alleen voor die noodzakelijke versterking van het toezicht, maar biedt de dekens ook de ruimte om juist die andere rollen meer tijd en aandacht te geven. De precieze uitwerking van de rol van de deken zal dan ook onderdeel uitmaken van hetgeen waarmee we in het komende jaar met de kwartiermaker aan de slag gaan.

In het verlengde daarvan ligt de vraag die door de heer Ellian is gesteld over de klachtbehandeling, die nu ook bij de deken ligt. Deze moet centraal worden geregeld en kan niet los gezien worden van het toezicht, zegt de heer Ellian; hoe kijk ik daartegen aan? In de Kamerbrief van 18 december 2025 is vermeld dat de Nederlandse orde van advocaten bezig is met een voorstel voor de modernisering en de inrichting van het klachtrecht. In het najaar van 2026, dus as we speak, verwacht ik dat de NOvA met een voorstel komt. Na ontvangst van het advies van de NOvA zal invulling worden gegeven aan de vervolgstappen die nodig zijn voor de inrichting van het klachtrecht, waarbij de motie van de heer Ellian nog steeds als vertrekpunt wordt genomen. Er zal worden bezien waar het klachtrecht op die manier komt te liggen.

Het klachtrecht maakt nu geen onderdeel uit van het wetsvoorstel over het toezicht, maar we moeten kijken naar het in één hand organiseren ervan; is het mogelijk om het toch binnen dit wetstraject mee te nemen? We regelen daarom in het wetsvoorstel een wettelijke grondslag om juist de informatie-uitwisseling tussen de dekens en de onafhankelijk toezichthouder mogelijk te maken. Zo komen signalen uit klachten bij de toezichthouder terecht. Het gaat om signalen vanuit individuele zaken, maar ook om signalen van algemene aard. Samenvattend, ik wacht het voorstel van de NOvA af en zal het vertrekpunt van de motie van de heer Ellian daarin nog steeds meenemen. Een grondslag daarvoor is ook in het huidige wetsvoorstel geregeld.

Voorzitter. Dat was het einde van dit blokje. Ik denk dat het goed is om dat aan te geven.

De heer **Ellian** (VVD):

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Ik moest even ... O, de staatssecretaris zegt dat zij meerdere mapjes heeft.

De **voorzitter**:
De staatssecretaris heeft nog een aantal andere vragen te beantwoorden over de advocatuur. Ik geef haar het woord.

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
Hartelijk dank. Het ging bijvoorbeeld ook nog over de veiligheid van familierechtadvocaten. Dat is een wezenlijk ander onderwerp, maar past zeker binnen het blokje advocatuur. De bedreiging van familierechtadvocaten, van welke advocaat dan ook, van welke persoon dan ook, maar zeker in de rol die advocaten vervullen, is zorgelijk. Ik ben doorlopend met de NOvA in gesprek over de druk die er ligt op advocaten en op de uitvoering van hun beroep. De NOvA ontvangt ook een subsidie van mij waar dat nodig is, bijvoorbeeld om weerbaarheidstrainingen te geven. In de gesprekken met de NOvA, het college van toezicht en de tuchtinstanties neem ik ook de tuchtprocedure van de familierechtadvocaten mee. Het is ook belangrijk om aan te geven dat ik nader wil onderzoeken op welke manier misbruik wordt gemaakt van de tuchtprocedures, zoals mevrouw Mutluer aangaf. Ik kon dat namelijk niet plaatsen. Laten we zeggen dat we het open einde moeten formuleren. Ik vind het belangrijk om daar nader onderzoek naar te doen. Wat mij betreft neem ik dat mee in een volgende brief aan de Kamer.

Mevrouw Mutluer stelde ook een hele specifieke vraag over de toeslagen. De vergoeding voor sociaal advocaten, waaronder familierechtadvocaten, die op basis van toevoeging werken, zijn vanaf 1 februari jongstleden verbeterd. Deze zijn verhoogd met 35%. Ik neig nu niet naar het werken met aparte veiligheidstoelagen.

De **voorzitter**:
Misschien is het omwille van het debat goed als mevrouw Mutluer de manier waarop misbruik wordt gemaakt van het tuchtrecht even kort toelicht. Dan weet de staatssecretaris ook waarnaar precies onderzoek moet worden gedaan.

Mevrouw **Mutluer** (PRO):
De tuchtrechtprocedures worden regelmatig ingezet als verlengstuk van dwingende controle, door het slachtoffer te pesten. Ik probeerde dat zojuist uit te leggen naar aanleiding van de interruptie van de heer Ellian. Als iemand maar vaak genoeg een klacht indient over een advocaat, stort deze in en kan het werk niet goed worden verricht. Het kost het betreffende slachtoffer ook extra geld, want dan moeten er meer uren worden gemaakt. Vandaar dus ook de koppeling: kijk nou opnieuw naar het filteren. Dat mag nu namelijk niet. Die tuchtklachten moeten nu allemaal door de dekens worden onderzocht. Uit betrouwbare bronnen weet ik ook dat de dekens nu al een voorstel hebben gedaan om eventueel te kijken naar aanpassing van de wet. Dit vraagt echt om actie.

De **voorzitter**:
De probleemanalyse is zo zeer duidelijk volgens mij. Dan weet de staatssecretaris waar ze mee aan de slag moet.

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
Helder. Dank voor deze toelichting. Ik zal dit meenemen, niet alleen in de gesprekken

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

die ik voer met de NOvA, het college van toezicht en de tuchtinstanties, maar ik zal daar zelf nader onderzoek naar doen. Ik herken dit signaal niet op deze manier, maar het is belangrijk dat we daarvoor als het kan ook een juiste procedure gaan inrichten die helpend gaat zijn.

Dan een vraag van de heer Ellian van de VVD over de vragen die het Europees Hof aan de Nederlandse Staat heeft gesteld over de individuele zaak van de heer Taghi. Die vragen worden beantwoord. De voorbereiding loopt via de landsadvocaat. De landsadvocaat stemt de inbreng daarbij ook altijd met mij af. In zijn algemeenheid kan ik meegeven dat de gedetineerde in de ebi een klacht heeft ingediend en dat wij staan voor de zorgvuldigheid van wat daar gebeurt en de naleving van de maatregelen in de ebi. Ik zal daar zeker ook geen doekjes om winden in de reactie die naar het Hof gaat.

Voorzitter. Dan de vraag over het cliëntenplafond. Die vraag ligt in het verlengde hiervan en betreft een aangenomen motie. De heer Stöteler van de PVV viel daar de heer Ellian bij. Hij vroeg of de motie is uitgewerkt, want een meerderheid van de Kamer heeft daartoe opgeroepen. De heer Rutte, mijn ambtsvoorganger, heeft in de brief van 19 september 2025 aangegeven dat de uitwerking van de motie wordt meegenomen in de invoeringstoets bij de wijziging van de Penitentiaire beginselenwet. Dat gebeurt twee jaar na de invoering, dus we hebben het de facto over november 2027. Dit onderdeel wordt daarin meegenomen. Het is dus niet zo dat de motie niet wordt uitgevoerd, maar de uitwerking ervan vindt op dat moment plaats.

Dan de vraag over de landsadvocaat.

De **voorzitter**:
Die had u aangekondigd als een volgend blokje, dus ik kijk even …

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
Mijn excuses.

De **voorzitter**:
Dat maakt niet uit, maar ik ga eerst even naar de collega's.

Mevrouw **Mutluer** (PRO):
Ik vind het antwoord van de staatssecretaris eigenlijk niet heel erg hoopgevend als het gaat om de familierechtadvocaat. Ik weet dat er een subsidie is toegekend, maar dat geld wordt besteed aan de weerbaarheidstrainingen en noodknoppen. Daar ben ik overigens ook groot voorstander van. Mijn expliciete bijdrage ging over concrete aanvullende acties die worden verwacht of die de praktijk noodzakelijk acht. Uit de weerbaarheidstraining komt nota bene naar voren dat familierechtadvocaten, juist omdat ze zo getraineerd worden, behoefte hebben aan een bepaalde veiligheidstoeslag om het dossier goed uit te voeren. Ik hoorde de staatssecretaris daar geen opmerkingen over maken.

Ik mis ook het volgende. In mijn bijdrage heb ik een vraag gesteld over de informatie die een familierechter en een strafrechter hebben. Een familierechter zegt: ik mag niet in het dossier van de strafrechter kijken, waardoor ik op enig moment die informatie dus niet goed kan uitwisselen en bedreigingen en veiligheidsrisico's niet eerder kunnen worden herkend. Daar heb ik de staatssecretaris, zeg ik via u, voorzitter, ook geen antwoord op

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

horen geven. Het is misschien hard, maar ik eis aanvullende maatregelen op hetgeen er nu al gebeurt. Ik vind het fantastisch dat dat gebeurt, maar er is echt meer nodig.

De **voorzitter**:
Laten we proberen de interrupties iets korter te houden.

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
Ik begrijp de zorgen die mevrouw Mutluer uit heel goed. Ik zie en hoor het terug in gesprekken die ik heb met individuele advocaten en de NOvA. Deze zorgen leven binnen de beroepsgroep. Ik geloof dat we daadwerkelijk heel veel middelen beschikbaar stellen. Aan de ene kant zijn dat financiële middelen, om te komen tot weerbaarheidstrainingen, noodknoppen en alles wat mogelijk is. Aan de andere kant leven we ook in een wereld waarin we deze groep extra moeten beschermen. Dat zijn de maatregelen die we daar nu voor treffen. Een veiligheidstoeslag heel specifiek voor deze groep vind ik ver gaan, omdat je daarmee een andere groep mogelijk tenietdoet in de zorgen die zij zelf hebben bij de uitvoering van hun werk. Ik vind dat te ver gaan. Ik denk dat het met een toeslag niet per se opgelost is. Ik denk ook dat we hier in de samenwerking met de NOvA echt stappen in te zetten hebben. Het gesprek dat ik voer is heel actief. Ik geloof zelf heel erg in weerbaarheidstrainingen, maar de ingewikkeldheid die het werk af en toe met zich meebrengt, onderken ik als geen ander. Alles wat aanvullend nodig zal zijn, zal ik bespreekbaar maken en bespreken met de NOvA. Zelf zie ik op dit moment in een veiligheidstoeslag niet de aanvullende meerwaarde die nodig is, juist voor deze groep om hen te beschermen in de ingewikkelde werkzaamheden die zij doen.

Dan was er de vraag over de noodzakelijke informatie-uitwisseling tussen de strafrechter en de familierechter raakt. Ik herken het helemaal, ook omdat ik onlangs een zitting heb meegelopen met een familieadvocaat. Dat was in het kader van het jeugdrecht. Dan zie je dat je heel graag van elkaar wil leren en misschien ook wel met meel in de mond moet praten. Dus het is belangrijk om daar in tweede termijn iets uitgebreider antwoord op te geven. Dat antwoord zit hier nu niet bij; dat zal nog op de printer liggen. Daar kom ik straks graag op terug.

Mevrouw **Mutluer** (PRO):
Voorzitter, kort. Wat betreft het laatste: daar wacht ik dan op. Wat betreft het eerste, de ondersteuning van familierechtadvocaten op een andere wijze doen, is het we agree to disagree. Ik ga me in de tweede termijn of bij een tweeminutendebat beraden op voorstellen hieromtrent.

De heer **Ellian** (VVD):
Ik heb meerdere vragen en ik zal ze allemaal kort behandelen. Ik heb zelf ook wat bedenkingen bij de veiligheidstoeslag. Breder in de advocatuur hoor ik het geluid dat het noodnummer en de noodknop ook niet helemaal aan de verwachtingen voldoen. Is de staatssecretaris bereid om te kijken naar iets wat meer kan? Heeft ze daar ideeën over? Of zegt ze: dit is genoeg, meer hoeft niet?

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
Ik zeg niet: dit is genoeg en meer hoeft niet. Daar ben ik heel duidelijk in. Dit is onderdeel van het gesprek dat ik met de NOvA voer en wat ik ook zelf op mijn bord krijg wat betreft advocaten die zorgen hebben over het werk dat ze doen. Over alles wat

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

bijdraagt aan het vergroten van de veiligheid wil ik nadenken. Heb ik daar ideeën over? U overvraagt mij nu even, maar het is absoluut waar dat we steeds naar de actualiteit moeten kijken om te zien wat er extra nodig is. Die toezegging wil ik heel graag doen.

De heer **Ellian** (VVD):
Ik heb zelf wat ideeën. Die ik breng ik dan later in. Die raken overigens ook de bedreigde advocaten in het strafrecht en de kroongetuige. Dan wil ik nog even naar het toezicht. Ik ben even abuis. Ik probeerde net snel mijn team, waar ik altijd heel blij mee ben, te vragen wat de staatssecretaris nou precies zegt. Ik hoorde "kwartiermaker" en "een grondslag in het wetsvoorstel". Ik ben even lost. Dat kan ook mij gebeuren. De motie ging over het bij elkaar brengen van de klachtbehandelingen en het toezicht. Met ambtsvoorgangers is er uitgebreid gewisseld dat het toezicht onafhankelijker moest en op welke manier dat moest. Ik kreeg een beetje de indruk dat we nu een andere afslag nemen, zoals collega's net ook zeiden. Ik ben even … Wat gaat die kwartiermaker doen dan?

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
Het woord "kwartiermaker" klinkt als iemand die nog eens heel goed gaat kijken wat er nodig is. Dat is niet de bedoeling. Het is belangrijk dat we nu in het wetsvoorstel een wettelijke grondslag ten aanzien van het toezicht hebben opgenomen waardoor het mogelijk is om de informatie-uitwisseling ten aanzien van de klachten met elkaar uit te kunnen wisselen. We zagen dat als we het in één hand hadden willen organiseren, wachtende op het voorstel waar de NOvA mee komt richting mei, dat we vertraging zouden oplopen in het wetsvoorstel voor de OTA, voor het toezicht. Dat vind ik jammer en onnodig. Daarom is er dus een grondslag in het wetvoorstel om de link te blijven leggen met de klachtenafhandeling. Het voorstel van de NOvA verwacht ik een dezer dagen. "Kwartiermaker" klinkt zwaar en lang. Ik wil heel graag toezeggen dat ik richting de zomer een beeld zal hebben van hoe we de klachtenafhandeling daadwerkelijk kunnen inrichten en hoe we daarmee tegemoet kunnen komen aan de motie-Ellian, die opriep om het in één hand te leggen, zeg ik even in mijn eigen woorden. Dat we dat nu niet in één wetsvoorstel hebben gegoten, heeft echt te maken met de voorziene vertraging die het anders had opgelopen. Dat zou ik ook zonde hebben gevonden.

De heer **Ellian** (VVD):
Ik ga proberen het kort te doen. Ik heb begrip voor de positie van de staatssecretaris. Ik weet ook dat haar ambtsvoorgangers hiermee geworsteld hebben. Ik zeg het maar heel duidelijk: ik ben hier een beetje klaar mee. Ik snap wat er nu gebeurt, want dat snapt iedereen met een beetje ervaring. Het is vertraging op vertraging op vertraging, in de hoop dat het uiteindelijk niet gaat gebeuren. Ik heb dit in een eerder commissiedebat ook gezegd. Ik ben gekozen als medewetgever en controleur. Wij kunnen voorstellen doen voor beleid. Dat is hier gedaan met een ruime meerderheid. In dat wetsvoorstel had nu al moeten zitten dat het toezicht en de klachtbehandeling bij elkaar zitten. Die klachtafhandeling moet onder auspiciën van de OTA gebeuren. De dekens willen niet. Ik zeg het maar gewoon. Ik ben er klaar mee. Ze moeten gewoon doen wat er gevraagd wordt, samen aan tafel gaan zitten en hups: de weg vooruit. Ik zie wat er gebeurt. Het is gewoon vertraging op vertraging. Ik zeg heel eerlijk dat de staatssecretaris er niks aan kan doen, maar ik hoop dat ze met de vuist op tafel wil slaan. Ik ga nadenken over een motie, zoals ik de vorige keer ook deed. Ik moet kennelijk duidelijk maken dat wij erover gaan. Wij beslissen uiteindelijk welke kant het op gaat.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
Alle respect voor deze inbreng. Ik begrijp het ook heel goed. Op het moment dat de Kamer een motie in meerderheid aanneemt, is het de bedoeling dat we daar handen en voeten aan geven. Het punt is dat we tegen de NOvA hebben gezegd: kom met een wetsvoorstel in het najaar 2026. Ik wil niet dat we daardoor vertraging in het initiële wetsvoorstel voor toezicht oplopen. Ik heb geprobeerd dat zo duidelijk mogelijk te zeggen. Dat ontslaat niemand van de verplichting om goed te kijken hoe we de klachtenafhandeling gaan organiseren. Daarom is er de wettelijke grondslag om dat niet los van elkaar te zien. Op de manier waarop we het inrichten, kom ik graag uiterlijk voor de zomer van '27 bij u terug, of eerder, omdat het natuurlijk belangrijk is dat we in het wetsvoorstel de mogelijkheden blijven onderzoeken om een en ander aan elkaar te verbinden. Er wordt "vertraging op vertraging" geroepen. Dat herken ik niet. Ik zit hier vanaf februari. Ik weet dat de NOvA deze termijn heeft gekregen om met het voorstel te komen. Ze hebben mij in die zin nog niet teleurgesteld. Het is nog steeds najaar '26. Ik heb er het volste vertrouwen in dat er een degelijk voorstel komt, waarbinnen zij de randen kennen van de uitvraag.

De heer **Stöteler** (PVV):
Ik kom nog even terug op de motie voor het cliëntenplafond. In de eerste termijn zeiden de heer Ellian en ik dat de motie uitgevoerd moet worden. De staatssecretaris zegt net: dat ben ik aan het doen. Als ik de brief van 19 september 2025 samenvat, dan zegt de staatssecretaris: de Kamer wil dit, de beroepsgroep wil dit niet, de landsadvocaat ziet ruimte en ik ga monitoren. Volgens mij staat dat in de brief. Wat heb ik dan niet goed begrepen?

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
De landsadvocaat heeft gezegd: ik zie een haakje. Dat haakje willen we beetpakken en niet loslaten, om de motie uit te kunnen voeren. Die uitvoering doen we in de invoeringstoets van de Penitentiaire beginselenwet. Dat is in november '27. We nemen 'm daarin in zijn totaliteit mee. Het is niet zo dat we het niet doen. Het gaat erom dat de manier waarop we het nu hebben belegd niet een separaat proces is, maar dat het belegd is bij de invoeringstoets van de Penitentiaire beginselenwet. De vraag hoeveel cliënten je mag hebben maakt daar juist onderdeel vanuit.

De heer **Stöteler** (PVV):
Oké, dat snap ik. In de brief staat dat er gemonitord gaat worden hoe vaak het voorkomt. "Dit is nodig", schrijft de staatssecretaris, "om te komen tot een noodzakelijke deugdelijke motivering, zoals ook genoemd door de landsadvocaat." Ik sluit me aan bij wat de heer Ellian net zei. Volgens mij is het voldoende dat de Kamer dit wil. Dat is toch voldoende deugdelijke motivering om een wettelijke regeling in het leven te roepen?

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
We staan natuurlijk altijd voor goed en degelijk beleid. Dit maakt onderdeel uit van de Penitentiaire beginselenwet, die eind 2025 een grote wijziging heeft meegemaakt. Met de invoeringstoets, die je na twee jaar doet, kijk je juist goed of het beleid deugdelijk is. Werkt het op een goede manier? Moeten we op een andere manier kijken naar het maximumaantal cliënten dat je mag hebben in de ebi? Hoe pakt het uit? Dat kun je juist heel goed meenemen in de invoeringstoets. Ik ben dus blij dat er ruimte is ontstaan door het haakje dat de landsadvocaat heeft gegeven. Daarom neem ik 'm op die plek in zijn integraliteit mee. Ik denk dat we hetzelfde bedoelen en we elkaar misschien niet goed

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

verstaan. Ik zou hier in ieder geval de zorg weg willen nemen dat de motie niet uitgevoerd wordt.

Mevrouw **Straatman** (CDA):
Ik zou verder willen gaan op het punt van de heer Ellian. Ik begrijp heel goed wat hij zegt. Nu is de route dat we verdergaan met het toezichtstraject. Het klachtentraject heeft vertraging en komt op enig moment. Het zijn natuurlijk twee zijdes van dezelfde medaille. Om een heel concreet voorbeeld te geven: in het nieuwe wetsvoorstel dat hier voorligt wordt de dekenklacht geschrapt. Dat is een onderdeel van het klachtrecht. Hoe ziet de staatssecretaris het voor zich om deze trajecten separaat van elkaar te behandelen, terwijl aan de andere kant ook wordt gezegd dat de motie het vertrekpunt is? Je kunt die twee dingen toch niet separaat van elkaar beoordelen als je de dekens in de tussentijd de taak laat houden, maar wel een aantal instrumenten uit handen neemt?

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
Het wetsvoorstel ligt hier nu niet voor. Ik dacht even dat mevrouw Straatman dat zojuist zei. Het is nu in procedure, waarbij we goed moeten kijken wat de consultatiereacties gaan opleveren. Wij hebben met een haakje in deze wet beoogd te komen tot het in één hand houden van klachten en toezicht. Dat maakt dat die ruimte er is. Tegelijkertijd moeten we alle opmerkingen over dit wetsvoorstel die nu gemaakt worden, meewegen in hoe we het uiteindelijk gaan inrichten. Dat gesprek ga ik nog met u hebben, evenals de manier waarop we deze klachtafhandeling gaan organiseren. We hebben de vraag uitgezet bij de NOvA om met een voorstel te komen in het najaar van 2026. Dat vind ik ook betrouwbaar bestuur. Ik zou het zelf onzorgvuldig vinden om nu aan te geven: sorry, dat laten we nu ook maar links liggen en we gaan zelf al aan de slag. Ik begrijp de hele specifieke vraag van mevrouw Straatman. Ik denk dat het goed is dat we een moment hebben om nader met elkaar over het wetsvoorstel in gesprek te gaan. We nemen de manier waarop we daar de klachtenafhandeling bij betrekken en de bedoeling zoals het vanuit de motie-Ellian is aangegeven daarin mee.

Mevrouw **Straatman** (CDA):
Ik begrijp dat dit wetsvoorstel nu niet voorligt, maar de trajecten lopen niet gelijk. Daardoor gaan dit soort discussies ontstaan. We maken een bepaalde beweging. We willen het toezicht centraliseren. Daarom gaat de dekenklacht er bijvoorbeeld ook uit. Tegelijkertijd lopen die trajecten nu niet gelijk op en gaan we nu dadelijk dit soort discussies voeren bij de behandeling van dit wetsvoorstel. Ik denk dat dat niet wenselijk is. Tegelijkertijd hoor ik mevrouw Mutluer net over de familierechtadvocaten. Dat raakt natuurlijk ook aan de modernisering van het klachtrecht. Is er niet nog een tussenoplossing dat we dit traject gewoon versnellen, zodat we dat wel mee kunnen nemen in de wetsbehandeling over onafhankelijk toezicht? Volgens mij delen we namelijk met z'n allen de wens dat het aantal klachten naar beneden gaat.

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
Zeker, die wens deel ik met heel mijn hart, zou ik zeggen. De manier waarop we het klachtrecht gaan moderniseren maakt natuurlijk juist onderdeel uit van de uitvraag naar de NOvA. Ik begrijp heel goed dat mevrouw Straatman wil voorkomen dat we vooraf al discussies krijgen over deze parallelle processen en vraagt of we het niet alsnog dichter bij elkaar kunnen brengen? Ik wil daar zeker het gesprek over aan. Ik wil ook toezeggen dat ik dat doe. Die gesprekken voer ik ook met de NOvA. Maar ik vind het zorgvuldig om te wachten op het voorstel waar de orde mee komt. Dat gebeurt een dezer dagen.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Daardoor kunnen we goed kijken hoe we in de komende maanden dit nader tot elkaar brengen.

De **voorzitter**:
Dan een korte toevoeging mijnerzijds. Een van de eerste debatten die collega Ellian en ik met minister Dekker hadden, ging ook over het toezicht op de advocatuur. Dat loopt nu vijf jaar. Er is nu een consultatieversie. Die is nog in beweging. Tegelijkertijd schetst de staatssecretaris: er is een kwartiermaker die vast aan de slag gaat. Dat kan volgens mij niet bij elkaar horen in een traject zoals dit, zeker niet omdat het afwijkt van wat de Kamer in verschillende moties heeft uitgesproken tijdens vorige kabinetten. Dat is volgens mij ook het ongemak en de spagaat waar de staatssecretaris een oplossing voor moet vinden.

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
Zeker. Ik kan niet anders dan bevestigen dat het woord "kwartiermaker" altijd iets oproept. Die gaat dan toch vanaf dat moment eens even goed kijken hoe we dit zouden moeten doen, terwijl we dat wel weten. Op het moment dat we het advies van de NOvA hebben en we dit wetsvoorstel hebben, dan heb ik graag dat iemand goed kijkt hoe we dit nader tot elkaar kunnen brengen en met een stevige deadline erop ook zo snel mogelijk tot invoering van deze wet en de volledigheid ervan kunnen overgaan.

De **voorzitter**:
Heel kort nog. Ik zou zeggen dat het bij mij het tegenovergestelde oproept. Een kwartiermaker gaat alvast de voorbereidingen treffen voor iets waarbij we het nog niet eens zijn over de contouren. Dat is volgens mij de waarschuwing richting de staatssecretaris.

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
Hij is niet al bezig, of zij. Laat ik zeggen "zij", gewoon als uitgangspunt.

De **voorzitter**:
De staatssecretaris gaat over naar het onderdeel van haar beantwoording over de landsadvocaat.

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
Ja, de landsadvocaat. De heer Sneller vroeg: wat is eigenlijk gebeurd sinds het rapport van de commissie-Silvis? Het doel van de commissie-Silvis was niet om de kosten van de landsadvocaat terug te brengen maar juist het verminderen van de afhankelijkheid van één advocatenkantoor. Daar vertel ik de heer Sneller helemaal niets nieuws mee, maar ik duid het hier even goed en vind het ook fijn om zelf even goed te weten waar deze commissie mee aan de slag is geweest. Het doel was ook het versterken van het opdrachtgeverschap van de Staat. Sinds het verschijnen van het rapport zijn er verschillende stappen gezet, zoals bijvoorbeeld het landscontract met Pels Rijcken, dat is aangepast in 2023. Er zijn inmiddels zes andere advocatenkantoren gecontracteerd. Ook andere onderdelen van de Staat kunnen daar gebruik van maken. Er wordt verder gewerkt aan professionalisering van het opdrachtgeverschap. Alle ministeries registeren vanaf 2026 meer gegevens over de aard van de opdrachten, de procedures en de redenen voor het inschakelen van de landsadvocaat. Daarmee zijn er belangrijke stappen gezet in de uitvoering van de aanbeveling van de commissie-Silvis. Tegelijkertijd is dat versterken van het opdrachtgeverschap nog niet afgerond. Ik

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

benadruk daarbij dat de ontwikkeling van de kosten op zichzelf geen maatstaf is voor het succes van deze maatregel. Daar liggen echt andere redenen aan ten grondslag. Het gaat erom dat de Staat bewust en zorgvuldig afweegt wanneer externe juridische bijstand nodig is en welk kantoor daar het meest geschikt voor is.

Een aantal van u vroeg, in het verlengde daarvan, waarom die kosten voor de landsadvocaat dan zo oplopen. Dat heeft vanuit Justitie en Veiligheid in grote mate met twee dingen te maken. Bij de IND is er sprake van een grotere inzet op procesvertegenwoordiging, met name bij zaken die worden behandeld door meervoudige kamers van de rechtbanken en door de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van de State. En bij DJI gaat het om meer zaken op het gebied van de ondermijnende criminaliteit waarvoor we ook het advies van de advocatuur opvragen. Het overzicht van de uitgaven van de landsadvocaat over 2024 en 2025 betreft de hele Rijksoverheid en de departementen maken ieder hun eigen afweging om te bepalen wanneer ze een landsadvocaat inschakelen. De stijging moet worden bezien in het licht van deze twee ontwikkelingen bij Justitie en Veiligheid, namelijk de grotere uitvragen bij de IND en de DJI, en de toenemende juridische werklast bij de overheid. Ik denk dat het ook met dat laatste te maken heeft. De procedures zijn complexer geworden. Het kan bijvoorbeeld samenhangen met de samenloop van nationale en Europese regelgeving, ontwikkelingen in jurisprudentie en de omvang van dossiers. Dat is de eerste analyse die we erop loslaten. Het is wel belangrijk om te zeggen dat het daarbij de inzet blijft om per zaak echt kritisch te kijken of er externe juridische bijstand noodzakelijk is. De uitvraag die ik hier zelf nog nader op heb gedaan, is of wij in dit soort zaken vaak de in hoger beroep gaande partij zijn, omdat we natuurlijk juist ook in het handelingskader dat we nu hebben goed moeten afwegen wanneer we dat als betrouwbare overheid wel of niet zouden moeten doen. Er is geen sprake van dat dát ook onevenredig vaak of veel gebeurt.

Voorzitter. Dat was het blokje landsadvocaten.

De **voorzitter**:
Ook hier heel kort dan een vraag, als Kamerlid. De afhankelijkheid van de landsadvocaat heeft niet alleen maar te maken met de diversificatie naar andere advocatenkantoren, maar ook met het zelf meer inhouse kunnen. Dat kan ik niet echt goed rijmen met een stijging van 46 komma zoveel procent. Dat geldt ook voor de andere departementen, die ook gehouden zijn aan dat hele mantra van de slagvaardige overheid. Dat zeg ik verder niet omdat ik om een antwoord wil vragen, maar ik zeg dat om het mee te geven richting het opdrachtgeverschap vanuit de overheid en dat van de landsadvocaat, aangezien die regie ook bij JenV ligt.

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
Dank. Ik zal dit zeker ook meenemen. De complexiteit van het aantal zaken en de ambitie die we hebben met de slagvaardige overheid zouden niet moeten betekenen dat we aan de andere kant onevenredig veel meer middelen kwijt zijn aan de uitvraag bij de landsadvocaat, dus we moeten hier ook een oplossing voor vinden. Maar goed, dat is niet van vandaag op morgen. Dit gesprek voer ik met de verschillende departementen en zeker ook met de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken, die met de slagvaardige overheid, ook als onderdeel daarvan, natuurlijk ziet dat het een — laten we het zo zeggen — perverse prikkel kan zijn, en dat moeten we met elkaar niet willen. Dank.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Dan heb ik een volgend blokje: rechtsbijstand, rechtsbijstandsverzekeraars en alternatieve bedrijfsstructuren. Het blokje krijgt een iets bredere titel dan dat het had. Er is gevraagd of er bij de rechtsbijstandsverzekering een middenweg mogelijk is tussen geen vrije advocatenkeuze en een volledig vrije advocatenkeuze. Zou de verzekerde niet zelf de keuze moeten hebben om bij het afsluiten van een verzekering, dus via de premie, te kiezen voor de optie van een vrije advocatenkeuze? De vraag was hoe ik daarnaar kijk. Het is geen zwart-witkwestie. Die oplossing is niet óf helemaal een vrije keuze óf een volledig besloten keuze, dus geen vrije keuze. De rechtsbijstandsverzekering is voor heel veel mensen in Nederland de eerste route naar juridische hulp. Dat moet zo blijven. Het moet toegankelijk en betaalbaar zijn. Juist omdat het hier om een grijs gebied gaat, ligt deze vraag nu bij het Hof van Justitie van de Europese Unie. Nederland dient in die zaak schriftelijke opmerkingen in. We werken daar op dit moment aan en we hebben ook het Verbond van Verzekeraars en de Nederlandse orde van advocaten om hun inbreng gevraagd. We maken in elk geval bij het Hof kenbaar dat een uitleg moet worden gezocht die borgt dat mensen toegang tot het recht houden maar die niet onbegrensd is, juist ook met het oog op de betaalbaarheid. Dat is ook wat we terugkrijgen van dat Verbond van Verzekeraars. We vragen nadrukkelijk aandacht voor het Nederlandse stelsel, waarbij de verzekeraar de rechtshulp vaak zelf verleent. Dat kunnen ze inhouse. Tussenvormen zijn denkbaar, bijvoorbeeld of en hoe keuzemogelijkheid past binnen de Europese regels. Dat hangt mede af van de uitleg die het Hof daarbij straks zal geven.

Voorzitter. Dan de vraag over de alternatieve bedrijfsstructuren: wat is mijn reactie op de thematiek rondom alternatieve organisatie- en bedrijfsmodellen? Er zijn interessante rapporten en visies, waaronder die van de NOvA, over deze thematiek. In de Kamerbrief over onder andere de visie op de toekomst van de sociale advocatuur van 24 april heb ik aangegeven dat ik hier voor de kerst nog nader op zal ingaan in een brief aan uw Kamer.

Voorzitter. Dan ben ik bij het blokje notariaat, inclusief digitalisering. Mevrouw Straatman heeft gevraagd hoe het notariaat bezig is met de digitalisering. Sinds januari 2024 kan, zoals u weet, bij de notaris digitaal een besloten vennootschap worden opgericht. Onlangs is gestart met het wetgevingstraject om mogelijk te maken dat meer notariële akten digitaal tot stand komen. Het vaker langs digitale weg kunnen passeren van akten draagt bij aan efficiëntie binnen de notariskantoren en komt tegemoet aan de wens van de notariskantoren zelf, de burgers en de bedrijven. Dus het is top of mind, zeker ook in de uitwerking van het wetgevingstraject.

Vervolgens was de vraag wanneer we dat wetsvoorstel kunnen verwachten. We zijn gestart met de voorbereidingen van het wetsvoorstel. Het is dus ingewikkeld om te zeggen wanneer het er precies is. We zitten erbovenop, maar het heeft natuurlijk ook best wel wat ingewikkeldheden in zich, want de belangrijke rol die notariële akten met hun sterke bewijskracht vervullen in het rechtsverkeer vergt een zorgvuldige werkwijze. Cliënten, ondernemers, ketenpartners kunnen vertrouwen op de kwaliteit en de rechtszekerheid van de notariële akte, omdat de wet eisen stelt aan de vorm en de inhoud daarvan. In de digitale wereld, waarin een digitale akte een datapakketje is, kan niet gesproken worden van een origineel en een kopie. Het is complex om gelijkwaardige digitale alternatieven te vinden en het stelsel rond de notariële akte en de daarop gebaseerde authentieke gegevens opnieuw vorm te geven ten behoeve van het digitale rechtsverkeer. Een belangrijke basis voor het huidige wetstraject is de

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

regelgeving over de digitale oprichting van de besloten vennootschap en alles wat we daar nu aan praktijkervaringen mee opdoen. Op die ingeslagen weg ga ik verder. Over de planning van het wetsvoorstel kan ik u in ieder geval in het eerste kwartaal van 2027 nader informeren.

Voorzitter. In het verlengde daarvan de vraag hoe het dan zit met mensen die digitaal wat minder vaardig zijn. Komen zij in een verplichte situatie terecht dat zij niet meer een akte op papier zouden kunnen tekenen? Dat is niet het geval; dat blijft altijd mogelijk. Er wordt verkend bij welk soort akte het wenselijk is om dat fysiek te kunnen blijven doen. Net als bij de digitale oprichting van een besloten vennootschap beslist de notaris per geval of een digitale akte op afstand kan worden getekend. Van belang hierbij zijn de poortwachtersrol van de notaris — die is natuurlijk vrij fors — en het beschikken door de cliënten over de benodigde apparatuur, goede internetverbinding en voldoende digitale vaardigheden. Geruststellend is wel dat de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie beschikt over een systeem voor digitale akten dat voldoet aan alle eisen die daar in deze tijd aan worden gesteld qua cyberveiligheid.

Voorzitter. Dan de vraag over ondermijning, die in het verlengde ligt van de poortwachtersrol, die ik net al noemde. Notarissen hebben moeite met die poortwachtersrol. Ik vind "moeite" wel een groot woord, maar het is natuurlijk wel vrij omvangrijk en een grote verantwoordelijkheid om te dragen. Het levert mogelijk een onveilig gevoel op voor notarissen als zij een melding doen bij de FIU en de geheimhoudingsplicht doorbreken. Signalen dat de notarissen moeite hebben met de vervulling van de poortwachtersrol neem ik heel serieus. De minister van Justitie heeft op 15 oktober in het commissiedebat Ondermijning toegezegd om de initiatiefwet over een centraal aandeelhoudersregister te vergelijken met de nieuwe Anti-witwasrichtlijn en de Kamer te informeren over hoe die zich tot elkaar verhouden. Een eerste update zal volgen in de halfjaarsbrief Ondermijning, die de minister nog voor het einde van 2026, dus voor het kerstreces, naar de Kamer zal sturen.

Voorzitter. Ik heb nog twee vragen in dit blokje. De eerste gaat over de eenvoud, die we af en toe ook wel ambiëren, als het gaat om het scheiden zonder rechter. Zou dat in al zijn eenvoud op een andere manier via de notaris kunnen worden geformaliseerd als er geen kinderen in het spel zijn? Er is recent een WODC-rapport verschenen over dit onderwerp. De beleidsreactie op dit rapport wordt voor de kerst aan uw Kamer aangeboden. Daarin wordt ingegaan op de wenselijkheid van het invoeren van het scheiden zonder rechter via de notaris.

De laatste vraag is van mevrouw Straatman en betreft de opleidingen van de notarissen. Hoe kijkt u naar de kritiek dat de opleiding te generiek is en te lang duurt? Is daarbij ook maatwerk mogelijk? De opleiding tot notaris bestaat op dit moment uit het behalen van je bachelor en master en het afronden van de beroepsopleiding. Het is niet anders dan bijvoorbeeld bij de advocatuur. De Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie heeft de beroepsopleiding enkele jaren terug herzien om beter aan te sluiten op de behoeften van de praktijk. Ik zal met hen in gesprek gaan over de mogelijkheden die zij nu, enkele jaren later, ook weer zien, juist als het gaat om de lengte van de beroepsopleiding en zeker ook het aantrekkelijk houden van dit beroep voor bijvoorbeeld studenten.

Voorzitter. Dit was het eind van dit blokje.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Mevrouw **Mutluer** (PRO):
Ik vond het een beetje een onbevredigend antwoord. De reactie van de staatssecretaris in de Kamerbrief vond ik al best karig, maar ik kan niks met de reactie die ze nu geeft. Overigens ben ik wel tevreden met het antwoord over het centraal aandeelhoudersregister, maar ik heb meer gevraagd. Ik had het er niet over dat notarissen er "moeite mee hebben". Ik zei dat ze "ermee worstelen". Ik benoemde niet voor niets dat het cliëntenonderzoek veel tijd en geld kost, wat ze niet vergoed krijgen. Ik zei niet voor niets dat zij dingen moeten gaan controleren van de banken, dus dubbel werk moeten verrichten, en dat zij dus inderdaad represailles vrezen als criminelen erachter komen dat zij een melding hebben gedaan. Ik wil daar wel wat concretere antwoorden op van de staatssecretaris.

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
Concreter wordt het in de brief over ondermijning, die voor de kerst naar u toe gaat, maar vanuit mijn portefeuille en mijn verantwoordelijkheid ten aanzien van dit juridische beroep zie ik dat ze een enorm ingewikkelde balans moeten houden, met een verantwoordelijkheid die een notaris ook wil dragen. Wanneer een akte passeert wil je zeker weten dat het mensen met goede bedoelingen zijn die achter organisaties en bedrijfsstructuren zitten. Je wilt dat natuurlijke personen zich goed kunnen identificeren, met alles wat daarbij komt kijken, om te voorkomen dat er witgewassen wordt of dat het op een andere manier met criminele activiteiten te maken heeft. Ik begrijp heel goed dat de beroepsgroep hierover aangeeft dat het ook wel heel veel is en de verantwoordelijkheid zwaar weegt, misschien zelfs wel drukt. Dus ik zal in de brief over ondermijning — dat is een toezegging aan mevrouw Mutluer — zeker wat nader ingaan op hoe dat werkt voor deze beroepsgroep, hoe we dat op dit moment hebben ingericht en of er mogelijkheden zijn om het anders te doen. Daarbij wil ik echter niet afdoen aan het grote belang van het verzorgen van deze controles. Misschien dat we winst kunnen behalen in de manier waarop, dus ik wil dat zeker ook meenemen in de brief.

Mevrouw **Mutluer** (PRO):
Dan moeten we even goed kijken hoe we de toezeggingen formuleren, voorzitter, want waar ik dan om vraag, is het volgende. Ik zie dat 80% van de notarissen hun poortwachtersrol wel belangrijk vindt, maar dat de problemen waar ze tegenaan lopen het beroep minder aantrekkelijk maken. Dus ik hoop dat de staatssecretaris in die brief niet alleen ingaat op de informatie-uitwisseling over geweigerde cliënten om shopgedrag te voorkomen en op de voorlichting over de Europese regels. Dat is allemaal goed, maar ik wil dat ze ingaat op de problemen met tijd, geld, dubbel werk, ook in relatie tot de banken waar ik het net over had, en op de angst voor represailles. Als we die toezegging zo concreet op papier kunnen krijgen, dan zie ik op dit moment ook geen aanleiding om daar in een tweeminutendebat een voorstel voor te doen. Dan wacht ik de brief gewoon af.

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
De woorden "tijd" en "geld" zijn wat abstract voor mij, "dubbel werk" zeker niet. Ik denk dat het goed is om daar nog even wat nader op in te gaan — misschien kunnen we dat zo dadelijk even doen — om te weten hoe dat precies ervaren wordt. Ik wil zeker een toezegging doen om in de brief mee te nemen of er mogelijkheden zijn om daar anders naar te kijken. Nogmaals, het belang daarvan is er. Ik herken zeker dat je je moet afvragen of het dubbel werk is als banken een activiteit hebben gedaan om juist deze controle al te doen en die vervolgens bij de notaris komt. Je moet natuurlijk goed naar

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

dat soort hele praktische zaken kijken. Het kan ook een meerwaarde in zich hebben, dus ik wil er ook niet al te makkelijk over doen.

Mevrouw **Mutluer** (PRO):
Ik bedoelde met "tijd" en "geld" … Ik weet — voorzitter, via u, als het mag — dat bewindspersonen zenuwachtig worden als we het over geld hebben. Dat moet in een begroting worden besproken. Dat snap ik. Het ging hier met name om het cliëntenonderzoek. De staatssecretaris moet, als ze de toezegging doet, "tijd" en "geld" dus ook in relatie zien tot het cliëntenonderzoek dat moet plaatsvinden. Dan heb ik 'm volgens mij vrij concreet benoemd.

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
Helder.

De heer **Stöteler** (PVV):
De staatssecretaris besteedde net een paar woorden aan digitalisering van het notariaat en dienstverlening op afstand. Nou gaan bij mij, niet omdat ik nou zo ouderwets ben, maar ook bij het notariaat en bij gerechtsdeurwaarders, wel telkens de nekharen overeind staan als ik dat soort dingen hoor over dienstverlening op afstand, ambtshandelingen digitaal doen en dat soort zaken. Notarissen houden zich, net als gerechtsdeurwaarders, namelijk bezig met het vaststellen en wijzigen van vermogensrechtelijke en verbintenisrechtelijke situaties. Die hebben nogal wat consequenties en gevolgen voor de partijen die het aangaat. Dan zijn juist het zicht op de partijen, het oog in oog staan en de extra juridische advisering die daarbij plaatsvindt, zo belangrijk. Ik heb daar geen vraag over, maar ik zou de staatssecretaris wel willen meegeven om telkens bij dit soort ontwikkelingen altijd als eerste de toegevoegde waarde van het zicht op de partijen te wegen.

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
Ik ben het helemaal eens met wat de heer Stöteler hier zojuist zei. Als er kansen liggen om zaken te digitaliseren, dan moeten we dat doen, zeker als die wens er aan beide kanten is, zowel bij burgers en bedrijven als bij de notaris. Maar vergeet nooit dat de meerwaarde zit in het face to face contact hebben en dat dat, als dat nodig is, ook noodzakelijk blijft. Dat zijn precies de waarborgen waar we in de voortgang van het komend wetsvoorstel goed naar willen kijken. Wanneer is het kansrijk? Kan het en kunnen we zonder het fysieke contact? En wanneer is het echt noodzakelijk om elkaar ook nog daadwerkelijk in de ogen te kijken?

Mevrouw **Straatman** (CDA):
Dank aan de staatssecretaris voor de toezegging om in de gesprekken die met het notariaat gevoerd worden ook te kijken naar de opleidingseisen. In de brief stond namelijk alleen iets over de toetredingseisen, maar ik denk dat er ook in de opleidingen nog veel meer maatwerk mogelijk is.

Mijn vraag gaat over iets anders wat nog niet beantwoord is. Er loopt natuurlijk ook nog een wettelijk kader voor het uitwisselen van informatie als een cliënt al geweigerd is door een notaris. Dat raakt ook een beetje aan de vraag van mevrouw Mutluer in het kader van dubbel werk. Wanneer kunnen we dat wetsvoorstel verwachten?

Staatssecretaris **Van Bruggen**:

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Ik verneem dat dit ook in de ondermijningsbrief zit. De grijze lijst zit in de ondermijningsbrief, dus die komt voor de kerst. Ongetwijfeld zal daarin ook het proces van het wetsvoorstel omschreven worden.

De **voorzitter**:
Dat is voldoende helder. Dan heb ik staan dat we naar de gerechtsdeurwaarders gaan, maar een andere volgorde mag ook.

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
Uitstekend. Gerechtsdeurwaarders en incassodiensten. Mooi; ik heb beide bezocht. Ik vond het, zoals ik aan het begin in mijn inleiding zei, ook weer heel leerzaam om te zien met hoeveel hart en ziel dit werk gebeurt.

De heer Stöteler had er een vraag over. Welke problemen hebben we opgelost met de WKI en waarom hebben we niet de WIK/BIK aangepast? Wie van de schuldenaren gaat dat register nou daadwerkelijk raadplegen? Wie gaat zich nou daadwerkelijk inschrijven als je een brief krijgt? Het opstellen van de Wki is een wens geweest van zowel de Kamer als eerdere kabinetten, dus dit is blijkbaar altijd in meerderheid door deze Kamer gevonden en is opgevolgd door de verschillende kabinetten. De Wki realiseert een bestuursrechtelijk regime om de kwaliteit van incassodienstverlening te verbeteren. Dit reikt veel verder dan enkel de incassokosten van de WIK. Daarnaast kan het principe van integrale doorbelasting van kosten van toezicht aan de sector worden bereikt via het incassoregister. Het is ten aanzien van de registratie niet zo dat er alleen een brief is gestuurd. Per 1 oktober zijn er civielrechtelijke gevolgen van toepassing wanneer incassodienstverleners ten onrechte niet geregistreerd staan. Dat is nou juist waarom ik bij de incassodienstverlener op bezoek ben gegaan om daarover met elkaar van gedachten te wisselen: hoe kunnen we de sector daar nog meer toe oproepen? Dan bedoel ik zeker vóór de datum van 1 oktober, want dan volgen de consequenties. Afgelopen zomer heeft het ministerie ingezet op gerichte communicatie rondom de inwerkingtreding van de civielrechtelijke gevolgen. Hierover zijn ook gesprekken gevoerd met verschillende beroepsplatformen en het Juridisch Loket, om zowel bij de schuldeiser als de schuldhulpverlening de aandacht te vergroten.

De heer **Stöteler** (PVV):
De staatssecretaris schrijft inderdaad dat artikel 18 op 1 oktober ingaat. Dat houdt in dat er geen incassokosten verschuldigd zijn wanneer er een niet-geregistreerde incassopartij incasseert of heeft geïncasseerd. Als ik dit goed lees, betekent dit voor schuldeisers op dit moment dat, als er nu een brief wordt gestuurd door een niet-geregistreerde incassopartij, er ook in 2030 geen incassokosten verschuldigd zouden kunnen zijn, alleen maar omdat er nu een keer een brief is gestuurd. Heb ik dat goed uitgelegd?

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
Misschien moeten we daar in de tweede termijn even op terugkomen. Ik zou vanuit de heup schietend "ja" zeggen, maar ik wil dat natuurlijk wel even heel goed nagaan.

De heer **Stöteler** (PVV):
Als het antwoord ja is, is dat natuurlijk volstrekt onwenselijk. Als dat nu per ongeluk is gedaan en iemand over drie maanden alsnog volgens de regels een incassobrief stuurt, zouden er natuurlijk wel incassokosten gerekend moeten worden.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Daarnaast bracht ik de WIK ter sprake. Die wet hebben we sinds 2012 en die regelt de minimale en maximale incassokosten die in rekening mogen worden gebracht. De WIK zegt: je moet de schuldenaar veertien dagen de tijd geven om te betalen. De incassokosten zijn minimaal €40 plus btw en het is max 15%, et cetera. U wilt niet weten, mevrouw de staatssecretaris, hoeveel partijen zich daar nog steeds niet aan houden. Wat kan de staatssecretaris daaraan gaan doen?

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
Dat is een mooie, concrete vraag. Dat is een dossier waarover ik zou zeggen: geef me de kans om me erin te verdiepen en goed na te gaan wat ik meer en beter kan doen. Alles wat nu niet goed gaat in deze branche, zijn we aan het regelen, niet alleen in gesprekken, maar ook wettelijk. Als daar kansen liggen die we nu onbenut laten, zou ik het mooi vinden als we die ook nog handen en voeten geven. Mag ik deze dus meenemen als een mooie aanbeveling om daar het gesprek over te voeren? Bij dezen is dat dan een toezegging richting de heer Stöteler. Ik denk dat het belangrijk is dat alles wat, zeker ook vanuit uw expertise, aangedragen wordt om verbeteringen aan te brengen voor deze beroepsgroep en de schuldeiser of de schuldenaar aan de andere kant, wordt beetgepakt.

De **voorzitter**:
Dan gaat de staatssecretaris verder.

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
Dan nog een vraag van de heer Stöteler over het collectief afbetalingsplan: welk probleem lossen we hiermee op en welke financiering komt hieraan te hangen? Het stelsel van civiele invordering is nu gericht op individuele vorderingen en individuele betalingsherinneringen. Wanneer een debiteur meerdere schulden heeft, is er geen sprake van coördinatie tussen die verschillende schuldeisers. Het gevolg is dat schuldeisers met elkaar concurreren op de afloscapaciteit van de debiteur met kostenoploop als gevolg. Dat is het raamwerk waarover we het hebben.

Daarnaast is het risico groot dat een debiteur bij verschillende betalingsregelingen meer aflost dan gezien zijn budget verantwoord zou kunnen zijn. Een collectief afbetalingsplan komt aan de problemen tegemoet door eraan bij te dragen dat de kosten van invordering worden beperkt. Daarbij horen ook heldere kaders voor de financiering van de partijen die deze coördinatie bij meerdere schulden oppakken. Het wordt momenteel verder uitgewerkt. Het uitgangspunt bij het stelsel van civiele invordering is dat een debiteur bijdraagt in de kosten die de schuldeiser moet maken om een vordering te innen. Gerechtsdeurwaarders en incassobureaus zijn de partijen die het vaakst in beeld zijn bij minnelijke incassotrajecten. Daarom kies ik ervoor om ook incassobureaus onder nadere voorwaarden de mogelijkheid te geven een collectief afbetalingsplan op te stellen. Dus heel concreet in antwoord op uw vraag: we zijn op dit moment aan het kijken hoe we heldere kaders voor de financiering van deze partijen en de coördinatie verder oppakken.

De heer **Stöteler** (PVV):
Ik heb twee vragen. De eerste is of de staatssecretaris wil nadenken wat de toegevoegde waarde is van een collectief afbetalingsplan dat gericht is op 100% betaling van de schulden, ten opzichte van bijvoorbeeld een lening via een

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

gemeentelijke schuldhulpverleningsinstantie. Die hebben dat in het verleden gedaan. Ik weet niet of dat nu nog steeds zo is, maar die lenen dan geld uit en treden daarna op als enige schuldeiser. Het collectief afbetalingsplan regelt volgens mij niets meer dan dat.

Het tweede waar ik aandacht voor wil vragen, is het volgende. Als de staatssecretaris ervoor kiest om incassobureaus als dienstverleners voor dat CAP toe te voegen, krijgen zij mogelijk ook toegang tot de BRP, de gemeentelijke inschrijvingsgegevens, de gegevens van burgers. Voor incassobureaus zijn er geen restricties op het aandeelhouderschap van buitenlandse instanties en buitenlandse mogendheden. Gaan we onze BRP-gegevens dan verkopen aan China, vraag ik aan de staatssecretaris. Houd daar alstublieft rekening mee.

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
Dat laatste is een terechte zorg die de heer Stöteler uit. Ik zou die ook zeker mee willen nemen. Als het mogelijk is voor incassodiensten om toegang te krijgen tot de BRP, hoe kunnen en zouden we dat dan moeten willen doen? Ik wil dat graag verkennen. Deze toezegging doe ik dan ook graag.

Dan de vraag over het collectief afbetalingsplan en een gemeentelijke lening. Vanuit het uitgangspunt dat je heel graag wilt dat mensen niet op een oneigenlijke manier te veel afbetalen, waardoor ze nog verder in de problemen komen, zien we dat de verschillen tussen gemeenten heel groot zijn. Dat maakt het kwetsbaarder. Wat dat betreft zie ik een risico op het moment dat we dit uniform zouden willen regelen, bijvoorbeeld voor alle gemeenten, omdat je die grote verschillen in de manier waarop gemeenten dit hebben ingeregeld, daarin terug zou kunnen zien. We hebben er nu voor gekozen om dat niet te doen, maar ik herken zeker wel de oproep om te kijken hoe je juist als het gaat om kwetsbare inwoners met veel schulden bij veel verschillende partijen, als gemeente een stap kunt zetten. We zien dat onze juridische ombudsmensen bij de gemeente daar ook graag stappen in willen zetten. Ik zie nog niet hoe we de mogelijkheid uniform zouden kunnen maken voor alle gemeenten. Ik vind het wel een overweging waard, zeker ook als het gaat over de manier waarop we omgaan met schulden bij onze inwoners. Dat zou onderwerp van gesprek moeten zijn. Dat is een debat dat de Kamer hier volgens mij twee keer per jaar voert met de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en met mijzelf.

De **voorzitter**:
Dan nog even voor de administratie. Waar of wanneer gaan we terughoren over de toezegging richting de heer Stöteler? U mag het ook in de tweede termijn zeggen.

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
In de voortgangsbrief over de toegang tot het recht. Dat zou een goede plek zijn.

De **voorzitter**:
Uitstekend. Dan weten we ook hoe we het in het debat in de toekomst gaan structureren.

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
Heel fijn. Dat was het blokje deurwaarders en incasso. Ik ga nu door naar het blokje verschoningsrecht, als mijn administratie klopt. Oké. Daar ben ik blij om. Veel dank aan alle ondersteuning die dit mogelijk maakt.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Voorzitter. Er zijn hele concrete vragen en zorgen geuit over het verschoningsrecht. U en ik weten als geen ander hoe ingewikkeld het is om binnen een strafrechtketen die overbelast is en waar we aan alle verschillende knoppen moeten draaien, structureel te blijven werken aan verbetering, in dit geval van de manier waarop we omgaan met het verschoningsrecht. Het wetsvoorstel dat daarover in consultatie is gegaan, doet een voorzet. Juist de reacties op de consultatie geven aanleiding om hier nader over met elkaar in gesprek te gaan. Uw zorg zit natuurlijk vooral op de tussenliggende periode. Ik hoorde interessante suggesties, zeker van de heer Ellian, daar waar het gaat over mogelijke tussentijdse oplossingen en hulpmiddelen. Die wil ik zeker verkennen. Laat ik u wellicht enigszins geruststellen: de stuurgroep verschoningsrecht, die eind 2025 zijn opdracht afrondde, is weer bij elkaar gezet. We zien dat we hierbij anders achter de feiten aan gaan lopen. Zij hebben afgesproken om op 29 oktober weer bij elkaar te komen. Dat was jongstleden. Het eerste gesprek tussen de NOvA, het OM, de Raad voor de rechtspraak en het ministerie van Justitie heeft plaatsgevonden. Ik zeg graag toe dat we deze gesprekken blijven voeren. Daarin zal ik ook heel actief meenemen dat we naar tussentijdse oplossingen moeten kijken wat betreft de inrichting van het verschoningsrecht. Nou, eigenlijk bedoel ik niet de inrichting van het verschoningsrecht; dan zou ik onzorgvuldig in mijn woorden zijn. We moeten de manier waarop we nu filteren goed laten landen in de dagelijkse praktijk.

De **voorzitter**:
Ik kijk even naar de staatssecretaris. Was dit de beantwoording van alle vragen?

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
Nee, zeker niet.

De **voorzitter**:
Dan stel ik voor dat we eerst nog even verder luisteren.

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
Tot aan de inwerkingtreding van het nieuwe Wetboek van Strafvordering blijven wij de tijdelijke werkwijze van de Hoge Raad volgen wat betreft de filteringsprocedure. Daarbij is bepaald dat als filtering mogelijk is zonder kennisneming van de gegevens, de officier van justitie dit zelf mag uitvoeren. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn bij een geautomatiseerde wijze van filteren waarbij gebruik wordt gemaakt van zoektermen als e-mailadressen of telefoonnummers. Van de daadwerkelijke inhoud van deze correspondentie wordt daarbij geen kennis genomen. Als het niet kan, moet er filtering worden verricht door, of onder verantwoordelijkheid van de rechter-commissaris. De OvJ mag vooralsnog bij de filtering betrokken zijn, mits kan worden gewaarborgd dat de gevoelige informatie niet bij de personen terecht kan komen die met het strafrechtelijk onderzoek of de vervolging belast zijn, dan wel daarbij betrokken zijn.

De capaciteit van de rc's wordt in de tussentijd meegenomen in de stuurgroep. Dit heeft onze grote aandacht, omdat de verantwoordelijkheden die zij hiermee hebben gekregen, ook daadwerkelijk extra werkdruk betekent. Mevrouw Mutluer vroeg hier ook naar. We zijn in gesprek over de vraag hoe we daarmee omgaan.

De heer Ellian had ook nog een vraag over het verschoningsrecht: in de praktijk procederen advocaten over ieder stukje informatie; zou dat niet anders moeten? Hierbij

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

gaat het over die tussentijdse oplossing, bijvoorbeeld duidelijke e-mailextensies voor advocaten. Vanuit het ministerie zullen we in gesprek gaan met de NOvA en het OM, juist ook in deze stuurgroep, om te kijken of het mogelijk is om tot aan de inwerkingtreding van het nieuwe Wetboek van Strafvordering praktische oplossingen voor de filtering van gegevens toe te passen.

Dan de meer fundamentele vraag die gesteld is door mevrouw Straatman. Ik ga een beetje een procesantwoord geven: we gaan daar natuurlijk met elkaar over in gesprek op het moment dat het wetsvoorstel hier ook echt voorligt. Alle deskundigheid, kennis en ervaring vanuit de advocatuur en de NOvA worden meegenomen, juist ook in deze tussenliggende fase. Ik noem het belang van de manier waarop we dit inrichten. Ik zie ook welke reacties binnenkomen. Ik hoor welke opmerkingen er zijn. Het gaat dus niet alleen maar over praktische overwegingen en wat je in de tussentijd kunt doen, maar zeker ook over hoe je straks een fundamentele inrichting van dit recht gaat vormgeven.

Voorzitter, dat was wel het einde van het blokje verschoningsrecht.

De **voorzitter**:
Ik vermoed dat er enkele vragen zijn.

Mevrouw **Straatman** (CDA):
Ik ben niet helemaal, of eigenlijk helemaal niet gerustgesteld door dit antwoord. De staatssecretaris heeft het de hele tijd over "tussentijdse oplossingen". Volgens mij lopen er continu twee discussies door elkaar. Ik zie ook dat er druk is op de strafrechtketen, dat deze discussies over wat er wel en niet onder het verschoningsrecht valt, veel te lang duren, en dat die opsporingsonderzoeken onnodig vertragen. Daar moeten we juist met z'n allen de discussie over voeren. Daarvoor zijn die praktische oplossingen niet tijdelijke oplossingen, maar structurele. Ik zou van de staatssecretaris heel graag het volgende horen. De heer Ellian heeft een aantal voorbeelden genoemd, bijvoorbeeld het portaal. Ik heb ook weleens een digitaal watermerk genoemd. Denk ook aan de lijsten met e-mailadressen die je net als telefoonnummers kunt beveiligen en zodanig kunt coderen dat die beveiligd zijn; dat maakt die filterfunctie makkelijker. Daar moeten we met z'n allen de discussie over voeren. De Hoge Raad heeft in 2024 een hele fundamentele keuze gemaakt: dat filterproces moet onafhankelijk plaatsvinden. Ik snap dus niet helemaal waarom de staatssecretaris het telkens over "tussentijdse oplossingen" heeft.

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
Ik heb gezegd dat we tot aan de inwerkingtreding van het nieuwe Wetboek van Strafvordering de tijdelijke werkwijze van de Hoge Raad blijven volgen wat betreft de filteringsprocedure. We zien dat dit een aantal uitwerkingen heeft. Zo komt er een druk te liggen bij de rechter-commissaris. De vraag is of het mogelijk is om daadwerkelijk aan filtering te doen zonder dat je daarbij kennisneemt van de gegevens die noodzakelijk zijn om te filteren. Anders brengt dit namelijk onevenredig veel werk met zich mee.

Ik wil in de tussentijd kijken naar een goede oplossing om dit in te richten. Ik kan het volgende toezeggen, al moet ik hier natuurlijk wel over in gesprek met de minister, omdat dit in beginsel zijn verantwoordelijkheid is: wij zullen de voortgang met u delen als het gaat om waar de stuurgroep staat ten aanzien van de verkenning, net als de ideeën die er zijn over de tussenliggende periode en hoe we dit uiteindelijk in het Wetboek van

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Strafvordering zouden willen inrichten. We kunnen natuurlijk niet vooruitlopen op wat er uit de consultatiereacties komt en hoe we deze fundamentele keuze maken, want we hebben daar in het wetsvoorstel natuurlijk gewoon een afslag in genomen.

Mevrouw **Straatman** (CDA):
Nog een keer: we werken nu toe naar iets waarvan we maar hopen dat het het probleem oplost, terwijl we nog helemaal niet alle oplossingsrichtingen op tafel hebben liggen. We moeten toch beginnen bij de vraag hoe we dat filterproces veel efficiënter kunnen inrichten? Daarom is de NOvA daarmee aan de slag. Ik zou de volgende oproep willen doen: laten we dit met z'n allen versnellen; laten we dit zo snel mogelijk op tafel zien te krijgen. Dan kunnen we zien wat dat betekent voor het proces met de rechter-commissaris. Als dat dan niet mag werken, als dat niet lukt, dan zit je in een tweede fase waarover je met elkaar het gesprek moet voeren. Maar we beginnen toch niet achteraan, door eerst die fundamentele wijziging die de Hoge Raad in 2024 uiteen heeft gezet, weer helemaal ongedaan te maken en dan in de tussentijd te gaan kijken of we het misschien qua capaciteit ook op een andere manier kunnen regelen? Dat is toch niet hoe je een zorgvuldig proces inregelt?

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
Nee. Ik hoop ook niet dat ik deze twee dingen nu steeds naast elkaar zeg. Ik zeg dat we nog steeds de tijdelijke werkwijze van de Hoge Raad als uitgangspunt nemen. We zien dat dit consequenties heeft en dat we in de tussentijd goed moeten bekijken hoe we met die consequenties omgaan. Ik kan toezeggen dat ik daar met de minister over in gesprek ga. Ik wil daar graag de voortgang van de gesprekken die ik hierover voer met de NOvA en met andere partijen, zoals de Raad voor de rechtspraak en het OM, bij betrekken. Daarin kunnen we ook aangeven of we kansen zien om dit in de tussentijd op een andere, verantwoorde manier te organiseren. Ik heb het dus niet over "inrichten" maar over "organiseren". Laten we met elkaar het fundamentele gesprek voeren over hoe we dit zouden moeten willen als dat wetsvoorstel hier ter sprake komt.

De **voorzitter**:
Heel kort nog, mevrouw Straatman.

Mevrouw **Straatman** (CDA):
Een slotvraag dan. We doen nu alsof de koerswijziging van de Hoge Raad in 2024 allerlei onvoorspelbare consequenties heeft gehad, terwijl de Hoge Raad zelf heeft gezegd: dit is een taakverzwaring voor de rechters-commissarissen, dus die moeten we ook goed toerusten. Mijn hele concrete vraag is dus wat er sinds 2024 is gebeurd ten aanzien van extra capaciteit voor de rechters-commissarissen. Wat gaan we nu extra doen, nu blijkt dat dit onvoldoende was? Wat gebeurt er naast het aan het werk zetten van de stuurgroep nou concreet?

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
Voor dat antwoord heb ik zeker ook de informatie vanuit de stuurgroep nodig. Laat mij die dan ook meenemen in datgene wat ik met u ga delen. Dat doe ik nadat ik met de minister heb besproken hoe we ervoor kunnen zorgen dat we dit in de tussentijd, op basis van alles wat we hebben aan kennis, expertise, ideeën en ontwikkelingen, gaan meenemen. Daar zal ik ook de vraag over de inzet bij de rechter-commissaris in meenemen.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

De heer **Ellian** (VVD):
Ik heb een iets andere insteek dan collega Straatman, maar dat maakt niet uit; wij kunnen beiden onze inbrengen in de richting van het kabinet doen. In mijn herinnering is bij de behandeling van het nieuwe Wetboek van Strafvordering ook uitgebreid hierbij stilgestaan; volgens mij heeft de Kamer toen ook uitdrukkelijk aan de regering meegegeven dat de positie van die kabinetten rc in algemene zin echt aandacht vraagt.

Dan iets over de discussies die door elkaar zouden lopen: het hangt er maar vanaf hoe je het verwoordt. Voor mijn fractie gaat het om twee dingen. Je hebt het selectieproces, het filterproces. Zaken als een advocatenportaal — vergelijk dit met een portaal dat je bij de huisarts hebt — of het vastleggen van e-mailadressen kunnen daar dienstig aan zijn; op zo'n manier zou de discussie wat eenvoudiger kunnen worden. Ik denk dat zoiets sowieso op korte termijn zal moeten gebeuren. Het gaat mij overigens helemaal niet alleen om de strafrechtketen. Het gaat mij erom dat kwaadwillenden hier geen misbruik van maken. Daar gaat het mij in de kern om. Ik hoop dat de staatssecretaris dit dus gewoon in beeld wil brengen.

Dan het tweede punt, waar ik niets over hoor. Nog steeds lossen we het probleem niet op dat voor elke beslissing van de rc beklag en een gang naar de Hoge Raad mogelijk is. Elke kwaadwillende weet: dit kun je tot in het oneindige blijven doen. Beluister ik de staatssecretaris goed dat zij zegt dat dit even is zoals het is? Dan weet ik namelijk wat ik zelf vervolgens moet doen.

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
Ten aanzien van dat tweede: dat is wat het is. Ik vind het wel belangrijk om hier aan te geven dat ik dit natuurlijk graag meeneem in het gesprek dat ik met de partijen voer. Maar u zult ook begrijpen dat ik zulke fundamentele afwegingen en wijzigingen echt niet zomaar even over één nacht ijs, zonder inachtneming van alle mogelijke consequenties, kan invoeren, toezeggen of wijzigen. Maar het is mij wel duidelijk dat we hierin iets te doen hebben in de tussenliggende periode. Hoe doen we dat dan op de meest rechtsstatelijke manier, ervan uitgaande dat er ook nog consultatiereacties binnenkomen op een wetsvoorstel waarin we een bepaalde afslag hebben genomen? Ik moet dus alles bij elkaar rapen om te komen tot een goed proces in de tussenliggende periode waar we nu mee te maken hebben. Zeker in deze fase nemen we consultatiereacties mee in het definitieve wetsvoorstel; laat ik dat ook gezegd hebben hier. Ik vind het belangrijk om aan te geven dat ik dit onderwerp zeker zal bespreken met de partijen.

De heer **Ellian** (VVD):
Helder. Wat het ingewikkeld maakt, is het volgende. Dat wetsvoorstel is er op zijn vroegst pas over zes, zeven of acht jaar. Daarin zit een fundamentele afslag als het gaat om wie er beoordeelt. Maar de urgentie is best wel groot. De staatssecretaris ziet ook dingen in de media. Zij gaat niet in op individuele zaken, maar dit is allemaal openbaar. Rond de zaken van de vervolgde advocaten ontstaat het volgende beeld: het duurt zo lang; het OM zal wel te weinig hebben. Dat is niet goed voor de discussies over advocaten die gebruikt en misbruikt worden. Dan heb ik het zowel over discussies die wij voeren als de discussies die spelen in de samenleving. Daar zit mijn grote zorg. Die procedures over het verschoningsrecht duren namelijk heel lang. Dan zijn er ook nog zaken die niet eens in de openbaarheid komen. Ik ga hier dus nog even over nadenken. We moeten hier namelijk wel iets mee, in alle zorgvuldigheid. Voor mijn fractie is het belangrijk dat je het als volgt kunt doen: één keer de beslissing van de rc, één keer

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

beklag, één keer Hoge Raad. Dan heb je nog steeds rechtsbescherming, maar dan zou het een stuk ordentelijker gaan. Ik ga me daar ook op beraden.

De **voorzitter**:
Oké. Ik zie dat de staatssecretaris daar kennis van neemt.

Mevrouw **Mutluer** (PRO):
Kort iets hierop. Ik zit overigens letterlijk tussen de heer Ellian en mevrouw Straatman in.

De heer **Ellian** (VVD):
Een middenpartij, hè?

Mevrouw **Mutluer** (PRO):
Ja, ik ben de echte middenpartij!

De heer **Ellian** (VVD):
Het CDA is links en u bent midden. Grapje, grapje.

Mevrouw **Mutluer** (PRO):
Ik hoor de staatssecretaris een procesantwoord geven. Dat snap ik ook, maar we hebben hier wel met een wetsvoorstel te maken waarin hier al op vooruit wordt gelopen. Dat zeg ik ook in het licht van de Tweede aanvullingswet nieuw Wetboek van Strafvordering. We gaan hier nog uitgebreid over spreken, maar ik zie een OM dat bereid is een stap naar voren te zetten door de verantwoordelijkheid voor die voorselectie op zich te nemen. Ik geloof wel dat zij dat ongemakkelijk vinden en dat dit meer uit noodzaak is geboren dan dat zij het echt van harte ondersteunen. Dit brengt namelijk ook weer risico's met zich mee. De boodschap die wij hier met z'n drieën meegeven, is: kijk daar alsjeblieft naar en ga in gesprek met de NOvA en het OM om te bezien of je al wat eerder wat praktische oplossingen kunt bedenken. Die hele expliciete boodschap willen wij meegeven.

De **voorzitter**:
Ik zie dat er non-verbaal door de heer Stöteler wordt medegedeeld dat u die boodschap niet alleen met z'n drieën meegeeft. De heer Stöteler zegt buiten de microfoon dat hij nu ook een middenpartij is!

Mevrouw **Mutluer** (PRO):
Dit geldt ook de PVV, ja.

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
Ik heb u allen gehoord. U bent zeer eensgezind op dit onderwerp. Wellicht zijn wij dat ook wel vanuit het kabinet. Daarom is er ook de Stuurgroep Verschoningsrecht, waarin wij juist met deze partijen deze problematiek bespreekbaar houden en maken. Wij kijken binnen die groep hoe je zaken kunt oplossen zonder dat je daarbij zomaar allerlei rechtsstatelijke waarborgen overboord gooit.

De **voorzitter**:
Dan gaan we, met goedkeuring van de collega's, naar het laatste mapje: overige belangrijke vragen. Ik zeg er even bij dat we nog maximaal een halfuur de tijd hebben.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
Ja. Ik ga proberen om de antwoorden zorgvuldig, maar ook een beetje voortvarend te geven. Er zijn vragen gesteld over bewind en de tolken en vertalers.

Eerst een vraag ten aanzien van het bewind. De heer Stöteler verwees naar de zaak-Modura, die in het NRC-artikel is genoemd. Hij vroeg wat ik hiervan vind. Ik heb hier gisteren mede namens de minister van Financiën een Kamerbrief over gestuurd. Daarin hebben wij aangegeven hoe wij met zo'n zaak omgaan. Ik zal daar nu dus niet al te veel inhoudelijk over uitweiden, maar ik zeg wel: neem dat ter harte. Als je zo'n artikel leest, slaat de schrik je natuurlijk even om het hart. Dan vraag je je af hoe dat eigenlijk formeel allemaal geregeld is. Toegang tot een betaalrekening is echt essentieel voor mensen die onder bewind staan. Een betaalrekening stelt bewindvoerders juist in staat om de financiële zaken goed te regelen. Zij hebben de vrijheid om bij een bank naar keuze de betaalrekening te openen. Maar tegelijkertijd kan er natuurlijk geen sprake van een wildgroei zijn. De rechtspraak heeft een rol bij het beoordelen van de toelaatbaarheid van financiële constructies die bewindvoerders voor hun cliënten gebruiken. Het belang en de bescherming van de onder bewind gestelde persoon staat daarbij voorop.

Kan ik dan ook garanderen dat het onder bewind gestelde vermogen altijd veilig is geweest? Dat is dan weer de voorwaarde die de vergunning van De Nederlandsche Bank verstrekt. Ik heb geen zicht op de bedrijfsvoering van deze individuele instellingen. Het beantwoorden van de vraag of dat vermogen altijd veilig is geweest, moet ik hier echt nalaten. Elektronischgeldinstellingen zijn verplicht om het vermogen van hun klanten veilig te stellen. De Nederlandsche Bank houdt hier toezicht op. Sinds mei 2026 beschikt deze organisatie, dit bedrijf, over een vergunning van De Nederlandsche Bank.

Dan de vraag van mevrouw Mutluer over tolken en vertalers en de omgang met AI. Zij vroeg of ik een opmerking kan maken over de komst van AI. Ik dacht even "is dit wel een vraag?", maar ik wil er zeker een opmerking over maken. In de meest recente Kamerbrief zijn een onderzoek van het WODC en een evaluatie van het tolkenstelsel aangekondigd. Daarbij wordt ook onderzocht in hoeverre de Wbtv de beoogde doelen realiseert. Het onderwerp AI is daarbij van groot belang. Ik heb de onderzoekers van het WODC verzocht de breedte van het onderzoek daar ook op in te richten. Ik heb geen invloed op wat zij precies onderzoeken, maar ik heb wel gezegd: neem dit onderdeel daarin mee. Het onderzoek is deze maand van start gegaan. Ik wacht de uitkomsten daarvan af.

De **voorzitter**:
Ik stel voor om de vragen bij dit mapje even per onderwerpje te doen, want anders is er te veel diversiteit.

Mevrouw **Mutluer** (PRO):
Dat is heel fijn om te horen. Ik maak me namelijk enorme zorgen over de toekomst van de beroepsgroep tolken. We hebben al eerder wat op- en aanmerkingen geplaats over hun vergoeding en over wat ze wel en niet mogen. Nu komt ook nog eens AI erbij, dus ik hoop dat de staatssecretaris die zorgen deelt.

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
Zeker, die zorg deel ik. Ik wil niet zeggen dat we hierbovenop zitten, maar ik weet inmiddels hoe omvangrijk dit dossier is en hoe belangrijk het is om dit goed en

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

zorgvuldig te regelen, zowel voor de tolken en vertalers, als voor degene die een tolk of vertaler nodig heeft om überhaupt te begrijpen in welke situatie diegene zit. Mag ik toch nog even een voorbeeld noemen? Ik heb lang in de commissie van toezicht van de PI Ter Apel gezeten en heb ontelbaar vaak met de tolkentelefoon in de hand geprobeerd een gesprek te voeren met een gedetineerde die een klacht had. Het is dan echt cruciaal dat je iemand aan de telefoon krijgt en dat diegene ook de tijd en ruimte heeft om een vraag goed te kunnen vertalen en beantwoorden. Ik begrijp dus maar al te goed wat hier aan de hand is. Ik denk dat het ook belangrijk is dat we deze groep belangrijke rechtsstatelijk medewerkers, om het maar even zo te zeggen, daadwerkelijk op een nette en voldoende manier aan het werk te laten gaan.

Dat was het.

De **voorzitter**:
Dan kijk ik even naar de collega's om te zien of er nog vragen zijn blijven liggen. Dat is niet het geval. Dan stel ik voor dat we meteen doorgaan naar de … Mevrouw Mutluer heeft een nabrander.

Mevrouw **Mutluer** (PRO):
Mijn eerste punt ging over de letselschade. Volgens mij heb ik dat punt nog niet gehoord in de beantwoording van de staatssecretaris.

De **voorzitter**:
Dan gaan we even terug naar de staatssecretaris om te kijken of zij iets kan zeggen over letselschade.

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
Ik moest even met een schuin oog op mijn blaadje kijken. Mevrouw Mutluer verwees naar dat WODC-onderzoek en naar de kwetsbare positie waar belangenbehartigers misbruik van kunnen maken. Zij noemde 2.000 dossiers met kwalijke praktijken. Dat zijn geen getallen waar je heel blij van wordt. De branche pleit voor regulering door een deskundigheidseis toe te voegen aan artikel 96 BW. Zie ik op basis van het WODC-onderzoek aanleiding om dit te reguleren? Het antwoord is nee, want het WODC-onderzoek heeft onderzoek gedaan naar de kwalijke praktijken en uit het onderzoek is niet gebleken dat regulering per definitie de oplossing is voor de problemen die zich voordoen bij deze ongereguleerde belangenbehartigers. De onderzoekers concluderen dat de omvang van de wanpraktijken niet duidelijk is. Uit het rapport blijkt dat kwalijke praktijken zich voordoen, maar ook dat er onvoldoende informatie beschikbaar is over de mate waarin dat het geval is.

Ten tweede staan nut en noodzaak van regulering volgens de onderzoekers niet vast. Ze geven aan dat regulering niet per definitie een verbetering van de kwaliteit van belangenbehartigers met zich meebrengt, terwijl regulering wel een groot beroep doet op overheidscapaciteit en op middelen. Daarom zet ik in op verdere zelfregulering van de markt, waarbij een belangrijke rol is weggelegd voor het Nationaal Keurmerk Letselschade. Mijn ministerie heeft De Letselschade Raad een subsidie gegeven voor het ontwikkelen van een onlineplatform met informatie en advies. Met dit platform wordt een positieve impuls gegeven aan een bredere bekendheid en het gebruik van het NKL-keurmerk. Ik ben wel bereid om nader in gesprek te gaan over het pamflet met de stakeholders, waaronder de DLR en het verbond. Daarbij zou ik de partijen willen vragen

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

om een nadere uitwerking van hun visie op een gemeenschappelijke norm, met oog voor hoe we de naleving van het toezicht zouden moeten vormgeven. Laat ik daarover de toezegging doen dat ik graag met deze stakeholders in gesprek wil gaan.

Mevrouw **Mutluer** (PRO):
Fijn, maar dat is niet de insteek, en dat is niet voldoende. Het feit dat het WODC de praktijk niet in beeld heeft kunnen brengen, betekent niet dat het probleem niet bestaat. Daarom heb ik heel expliciet Petra Oskam, de advocaat, en Arvin Kolder als hoogleraar genoemd, die zelf op basis van alleen de jurisprudentie … Dat zijn de slachtoffers die dan echt naar de rechter durven stappen. Exact, meneer Ellian. Dat is het topje van de ijsberg. Dat beaam ik. Zij hebben al in beeld gebracht dat het gaat om een hele voorzichtige schatting van 2.000 slachtoffers. Dat is voor mij al aanleiding om serieus te kijken naar de regulering. Daar zou het wijzigen van artikel 6:96 van het Burgerlijk Wetboek bij kunnen helpen. Want slachtoffers alleen waarschuwen voor malafide belangenbehartigers is niet genoeg. Ik vind dat we ook duidelijke eisen mogen stellen aan de mensen die hun belangen behartigen. Nogmaals, ik neem dit echt heel serieus. Dat het WODC ze niet in beeld heeft kunnen brengen, betekent niet dat het probleem niet bestaat.

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
Ik hoor het. Ik begrijp het ook. Tegelijkertijd zeggen zij ook dat ze niet weten of het per se helpt om het allemaal te reguleren. Het zou kunnen helpen dat we volgende week nog het debat over slachtofferbelangen met elkaar hebben. Ik denk dat het goed is dat ik in de komende week eens even verder uitzoek of het mogelijk is om hier nog iets meer een vinger achter te krijgen. Vooralsnog zeg ik dat het misschien niet per se de regulering zal zijn. Voor het gesprek dat ik met stakeholders ga voeren, zal ook niet per se in de komende dagen een mogelijkheid zijn, maar laten we daar volgende week even iets uitgebreider over van gedachten wisselen.

Mevrouw **Mutluer** (PRO):
Dat mag. Ik wil de staatssecretaris alle ruimte geven om met verschillende instanties, die overigens ook vandaag hier aanwezig zijn, het gesprek te voeren over de omvang van de problematiek. Het WODC refereert overigens wel aan die dubbele declaraties. Daar komt ook geen oplossing voor. In die zin zie ik dat ook weer als een bevestiging van het probleem. Ik wacht het af, maar ik laat het hier niet bij zitten. Oftewel, of het nou bij dit debat terugkomt of bij slachtofferbeleid, wij willen dat de staatssecretaris verder gaat dan ze nu doet.

De **voorzitter**:
Geen dreigement, maar een belofte. De staatssecretaris nog.

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
Dat neem ik ter harte. Ik zal daar zeker volgende week op terugkomen in het debat over slachtofferbelangen.

De **voorzitter**:
Uitstekend. Goed dat mevrouw Mutluer alert was op de door haarzelf gestelde vragen. Ik zie geen andere vragen die zijn blijven liggen.

Dan gaan we naar de tweede termijn. Die is 1 minuut 20. Als eerste krijgt de heer Ellian

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

het woord.

De heer **Ellian** (VVD):
Dan begin ik eigenlijk waar mevrouw Mutluer eindigde. Onze partijen spannen zich al langer in voor het reguleren van die letselschadebehandelaren. Ik wacht het met belangstelling af. De route die wordt voorgesteld om in 6:96 het woord "deskundigheid" toe te voegen in het artikellid, is zo gepiept. Dat kun je met een AMvB van toepassing verklaren. Dit is een stukje — daarmee doel ik niet op de staatssecretaris — onwil, ergens. Dat is de kern van mijn tweede termijn: ik merk dat er veel onwil is als het gaat om de juridische beroepen. Er is al vaak gesproken over de deurwaarders met de vraag hoe we hun positie kunnen verstevigen en welk toekomstperspectief zij hebben. De notarissen vragen al sinds ik Kamerlid ben om de grijze lijst. Een centraal aandeelhoudersregister? Moeilijk, moeilijk, moeilijk. Over toezicht wordt ook al gesproken sinds ik Kamerlid ben. Nu komt er, heel ingewikkeld, een soort halve kwartiermaker — dat is een beetje een gekke woordkeus, maar dat bedoel ik niet oneerbiedig. Het is wel duidelijk dat de dekens hun positie niet kwijt willen. Daarvan moet op een gegeven moment gewoon gezegd worden: we gaan het zo doen. Mijn collega Van Wijngaarde vroeg, ik denk acht jaar geleden, iets over alternatieve bedrijfsstructuren. Nu hoor ik de staatssecretaris zeggen: ik ga er nog eens naar kijken. Dat schiet ook allemaal niet op. Nu weet ik dat deze staatssecretaris erg gemotiveerd is en haar werk volgens mij ook leuk vindt en met passie doet, dus alsjeblieft: een beetje tempo in al deze zaken zou wel fijn zijn. Verandering gaat niet van de een op de andere dag, maar kan alleen als de staatssecretaris er een beetje stevig in zit.

Dank.

De **voorzitter**:
Dat zat u hoog. De aanvraag voor een tweeminutendebat staat genoteerd. Het woord is aan mevrouw Mutluer.

Mevrouw **Mutluer** (PRO):
Anders had ik het met alle liefde gedaan. Ik denk dat een tweeminutendebat wel nodig is, sowieso vanwege de opmerking die ik omtrent familierechtadvocaten maakte, namelijk dat ik toch wat aanvullende maatregelen wil voor hen, alsook voor de letselschadebelangenbehartigers. Nogmaals, dat kan ook bij het slachtofferbeleid terugkomen.

Ik wacht met smart op de Kamerbrief over de toezegging die is gedaan over de notarissen. Ik hoop dat daarbij ook gereflecteerd wordt op hoe het een en ander zich verhoudt tot de poortwachtersrol bij de EU et cetera. Ik denk dat het handig is om dat ook daarin mee te nemen. Voor de rest was dat mijn bijdrage.

De **voorzitter**:
Het woord is aan de heer Stöteler.

De heer **Stöteler** (PVV):
Voorzitter, dank u wel. Zoals de heer Ellian en mevrouw Straatman de hele dag kunnen praten over advocatuur, zo kan ik de hele dag praten over gerechtsdeurwaarders. Wat mij betreft gaat het hier veel te weinig daarover. We hebben het WODC-rapport. Het WODC schrijft op een gegeven moment: "Hoe een dergelijke vorm van financiering voor

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

de gerechtsdeurwaarders eruit zou moeten komen te zien, valt buiten de scope van dit onderzoek." Dat is ook wel gebleken, want van de financieringsstructuur en het Besluit tarieven ambtshandelingen gerechtsdeurwaarders hebben ze echt niks begrepen. Ik wil aan de staatssecretaris vragen of er nog een grotere beleidsreactie op dit onderzoek komt vanuit het ministerie, bijvoorbeeld in de zomer van 2027, over hoe de staatssecretaris de toekomst en de toekomstige financieringsstructuren van de gerechtsdeurwaarderspraktijk wil gaan vormgeven. Dat zou ik op prijs stellen, want dan kunnen we daar later nog een keer over doorpraten.

Tot slot kijk ik even vooruit naar volgende week. Dan hebben we volgens mij een commissiedebat over de rechtspraak. Bij het vorige commissiedebat over mediation heb ik de staatssecretaris gevraagd of zij met de rechtspraak in gesprek wil gaan over de ambtshalve toetsing aan Europese consumentenwetten. Nu is er volgens mij vorige week een rapport uitgekomen. Dat rapport is gemaakt op verzoek van de Raad voor de rechtspraak en uitgevoerd door mevrouw Pavillon van de Rijksuniversiteit Groningen. Ik vraag de staatssecretaris alvast om daar goed kennis van te nemen, want daar gaan we het volgende week over hebben.

Dank u wel.

De **voorzitter**:
Dank. Het tweede commissiedebat, zoals de heer Stöteler zei. Het is mooi om te zien hoe hij zijn eigen achtergrond en passie hierin meeneemt. Dat zeg ik even op persoonlijke noot. Het woord is nu aan mevrouw Straatman.

Mevrouw **Straatman** (CDA):
Dank, voorzitter. Ik denk dat het een goed debat was. Dank aan de staatssecretaris voor de toezeggingen wat betreft toezicht op de advocatuur en het kijken hoe we de modernisering van het klachtrecht versnellen. De staatssecretaris zegde toe om te kijken hoe we die twee trajecten kunnen samenbrengen. Mijn vraag is: hoe worden we daarover geïnformeerd en op welk moment?

Het tweede punt gaat over verschoningsrecht; dat zal u niet verbazen. Ik ben niet gerustgesteld met überhaupt de formulering over tussenoplossingen. Ik denk dat we moeten kijken naar praktische oplossingen, met de NOvA en overigens ook met het notariaat. Ik begrijp namelijk dat het notariaat geen onderdeel is van die stuurgroep. Klopt dat? Hoe worden zij hierbij betrokken? Ik denk dat die tussenoplossingen juist een eindoplossing kunnen zijn, omdat juist het kernprobleem is: hoe kunnen we die processen versnellen? Ik denk dat we daar het gesprek over moeten blijven voeren.

Vandaar mijn vraag die ik eerder stelde over wat er nou gebeurd is met de capaciteit van de rc. Mogelijk kan dat ook in die brief of informatie die wij krijgen over de praktische oplossingen van de NOvA, want ik vind dat wel echt een kernpunt. De Hoge Raad zei al in 2024 dat dit een taakverzwaring is, dus dat daar iets extra's bij moet. Het kan niet zo zijn dat daarop niets is gebeurd en dat we nu tot de conclusie komen dat de rc's het niet aankunnen en we daarom alles weer terugdraaien. Dat zou wel een hele vreemde manier van werken zijn. Graag krijg ik daar dus nog wat meer informatie over, nu of later. Het kan ook per brief.

De **voorzitter**:

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Nee, ik laat het even passeren. De staatssecretaris had ook nog een aantal dingen vooruitgeschoven naar de tweede termijn, dus daar wilde ik ook even voldoende ruimte voor laten. Ik weet namelijk niet wat erachter vandaan komt. Ik geef haar graag het woord voor haar beantwoording in de tweede termijn.

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
Voorzitter. Laat ik even beginnen bij de vraag van mevrouw Straatman, want dat waren de vragen die ik net in tweede termijn heb gekregen. Het gaat juist over die modernisering van het klachtrecht: hoe ga ik daar in de tussenliggende periode mee om? En vooral ook: hoe betrek ik de Kamer daarbij en informeer ik haar daarover? Laat ik afspreken dat ik daar in ieder geval ... Ik heb hier zelf "Q1" opgeschreven, maar ik hoorde u zelf "voor de zomer" zeggen. Ik denk dat het goed is als ik in het eerste kwartaal van 2027 kan aangeven wat het voorstel uit de NOvA is en hoe we daar vervolgens in het verdere proces een vorm aan gaan geven. Ik vind het een interessante gedachte om het notariaat toe te voegen aan de stuurgroep. Het is altijd een invalshoek vanuit het strafrecht geweest; vandaar dat niet meteen de blik naar het notariaat gaat. Maar ik denk dat het goed is om die daaraan toe te voegen of daarbij uit te nodigen. Ik hoop de informatie waarnaar u op zoek bent, zeker ook gezien de voorzienbaarheid van de druk die bij de rechter-commissaris is komen te liggen, mee te kunnen nemen in de brief: hoe zijn we daar op dat moment mee omgegaan? Dat ten aanzien van deze vraag, voorzitter.

Dan heb ik een nog wat cryptischere omschrijving van de grijze lijst van notarissen. Dat was een vraag die volgens mij is gesteld door de heer Stöteler. Misschien is die nog open blijven staan. O, mevrouw Straatman, excuus. Dit zit in het EU-pakket, het implementatiepakket. De deadline is 10 juli 2027. Het wetsvoorstel is ingediend.

De **voorzitter**:
Maar volgens mij is de eerste ondertekenaar van dit wetsvoorstel de minister van Financiën — zo zeg ik maar even met een vraagteken.

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
Ja, klopt.

De **voorzitter**:
Vandaar dat het buiten de reikwijdte van de commissie voor JenV valt ...

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
Ja.

De **voorzitter**:
... terwijl het wel hier in alle commissiedebatten die hierover gevoerd zijn van belang is. Maar de collega van Financiën gaat over dit wetsvoorstel — zeg ik ook eventjes tegen de collega's, als ze nog willen toezien op de implementatie. De staatssecretaris.

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
Voorzitter, in mijn beleving ben ik nu aan het einde gekomen van de beantwoording van de vragen. O, nog een vraag van mevrouw Mutluer, die ging over het toezicht van de advocatuur. Ik heb het daarbij juist over de weerbaarheidsversterking bij de NOvA. Volgens mij hebben we daar voldoende over gewisseld. Mocht u daar nog vragen over

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

hebben, dan zouden we daar zeker in de brief nog op terug kunnen komen.

Voorzitter, daarmee rond ik af.

De heer **Stöteler** (PVV):
We hadden nog de vraag openstaan over de incassokosten: of die nu nooit verschuldigd kunnen zijn als door een verkeerde instelling een brief wordt verstuurd.

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
Meneer Stöteler heeft helemaal gelijk. Uw vraag was: is het nu zo dat als er een brief vanuit een niet-geregistreerde incassopartij wordt verstuurd, er in de toekomst nooit incassokosten worden verhaald? Een debiteur is vanaf 1 oktober geen incassokosten verschuldigd als de incassodienstverlener niet geregistreerd is. Ook in 2030 niet, en ook niet als een volgende incassodienstverlener die het dossier behandelt wel bevoegd is, of als de eerdere incassodienstverlener zich in de tussentijd heeft geregistreerd. Dit fungeert als een extra prikkel voor schuldeisers die alsnog zakendoen met een niet-geregistreerd incassobureau. Ze kunnen de kosten hiervan dus niet in rekening brengen bij de debiteur. U geeft aan dat het volstrekt onwenselijk is, maar het is blijkbaar echt een bewuste keuze geweest in dit wetgevingsproces. De WKI is op 1 april 2024 in werking getreden, dus partijen hebben daardoor inmiddels bijna 2,5 jaar de tijd gehad om zich in te schrijven. En het is belangrijk dat partijen zich aan de wettelijke bepalingen van die WKI houden. Tja, dit is dus hoe dit werkt, in de praktijk.

De **voorzitter**:
De heer Stöteler vindt er wat van, maar hij gaat dat niet via de microfoon delen.
Mevrouw Straatman?

Mevrouw **Straatman** (CDA):
Ja, voorzitter, nog even één vraag, voor of ik het goed begrepen heb. Hebben we het nu over twee brieven of over één brief? Het ging over informatie over het proces met betrekking tot de beschikking toezicht advocatuur en over het verschoningsrecht. Wordt dat één brief in Q1 of zijn dat twee separate brieven, omdat het andere onderwerpen zijn?

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
Graag separaat, omdat juist dat verschoningsrecht onderdeel uitmaakt van het gesprek dat ik met de minister daarover heb, en een deel daarvan natuurlijk vooral bij hem ligt en een deel bij mij. Ik denk dat het goed is als we dit daarom apart aanvliegen.

Mevrouw **Straatman** (CDA):
Helemaal goed, maar wanneer komt die tweede brief dan? Die kan misschien ook eerder dan Q1, als ik de versnellingsopgave die we nu ook hebben goed begrijp en het belang ervan voor de opsporing.

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
Het is even de vraag of dat eerder kan, omdat je juist ook die consultatiereacties wilt afwachten. Ik denk dat het goed is dat we zo snel mogelijk daarna met een brief komen, omdat het anders toch wat in het wilde weg de tussenliggende periode met elkaar duiden wordt. Mag ik daar ook Q1 voor laten opschrijven?

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

Mevrouw **Straatman** (CDA):
Ik snap niet helemaal waarom we op de consultatiereacties moeten wachten. We weten dat die processen bij het Openbaar Ministerie die opsporingsonderzoeken enorm vertragen, dus er is toch nu een urgent probleem? We moeten nu toch kijken hoe we dat filterproces kunnen versnellen? Daarvoor is het nuttig omdat de NOvA te spreken over wat zij al doen, wat er per direct ingevoerd kan worden en waar ze tegenaan lopen, wat knelpunten zijn. Ik zou dat wel graag eerder dan Q1 zien.

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
Ik kan zeker u zeker eerder informeren over de voortgang in de stuurgroep, waar we juist ook deze problematiek bespreken. Als we het met elkaar over oplossingen hebben, lijkt met me goed om de reacties vanuit de consultatiefase daarin mee te nemen. Daarin kunnen namelijk ook zorgen geuit zijn, juist over de manier waarop we van plan zijn om het in te richten. Vandaar dat ik dat in alle zorgvuldigheid zou willen doen. Als u eerder in brief wilt, neem ik dat nog niet mee. Die zal dan meer gaan over de stuurgroep en de ideeën die daarin leven. Dat kan zeker eerder. Laat ik daar dan van zeggen dat dat voor het kerstreces zou kunnen.

De **voorzitter**:
Dat is, denk ik, een mooi bruggetje naar het doornemen van de toezeggingen.

- De staatssecretaris van Justitie en Veiligheid zegt de Kamer toe om haar nader te informeren over de werkzaamheden van de stuurgroep verschoningsrecht en de gesprekken met partijen in het kader van oplossingen voor de druk die bestaat met betrekking tot het gebruik van het verschoningsrecht en daarin de rol van de rechter-commissaris mee te nemen. Hierin zal worden ingegaan op mogelijke tussenoplossingen in afwachting van de inwerkingtreding van het nieuwe Wetboek van Strafvordering. Voor het kerstreces.

Het was een hele mond vol, maar dat doet recht aan wat er gewisseld is.

- De staatssecretaris zegt de Kamer toe om haar per brief te informeren over het onderzoek naar misbruik van tuchtrecht binnen familierechtelijke zaken.

Daarbij heb ik nog geen termijn kunnen noteren.

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
Mag die in de voortgangsbrief over toegang tot het recht?

De **voorzitter**:
Mevrouw Mutluer is er helaas niet meer, dus dat noteren we.

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
Dan doen we dat.

De **voorzitter**:
De volgende.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl

- De staatssecretaris zegt de Kamer toe om het eerste kwartaal van 2027 de Kamer te informeren over de samenloop tussen toezicht en klachtbehandeling binnen de advocatuur na advies van de NOvA en gesprekken met anderen.
- De staatssecretaris zegt de Kamer toe om de reactie op het WODC-onderzoek over scheiden zonder rechter voor het kerstreces toe te zenden.
- De staatssecretaris zegt de Kamer toe om in de voortgangsbrief over criminaliteitsbestrijding en ondermijning die voor het kerstreces 2026 aan de Kamer wordt gestuurd in te gaan op de poortwachtersrol van het notariaat en daarbij in het bijzonder in te gaan op tijd en geld in relatie tot cliëntenonderzoek en het voorkomen van dubbel werk en represailles.
- De staatssecretaris zegt de Kamer toe om in de volgende voortgangsbrief over toegang tot het recht in te gaan op het verlenen van de bevoegdheid aan incassobureaus voor het opstellen van collectieve afbetalingsplannen en daarbij in het bijzonder in te gaan op de verhouding met leningen van gemeentelijke schuldhulpverleningsinstanties en de toegang tot de BRP in het kader van de risico's die daarmee kunnen samenhangen. Een toezegging aan de heer Stöteler.

En dan ben ik aan het einde van het document, waar ik was begonnen met het bruggetje. Ik ga niet weer die hele zin voorlezen. Ik kijk even naar de collega's om te zien of zij nog toezeggingen gemist hebben. Dat is niet het geval. Heeft de staatssecretaris nog toezeggingen gemist? Dat is ook niet het geval.

Ik dank de staatssecretaris hartelijk voor haar beantwoording in twee termijnen en de collega's voor het mooie debat, de volgende keer weer met een echte voorzitter of ondervoorzitter. Ik dank uiteraard ook alle anderen die dit debat mogelijk hebben gemaakt en de mensen op de tribune en dan sluit ik de vergadering.

Sluiting 13.56 uur.

Aan ongecorrigeerde verslagen kan geen enkel recht worden ontleend. Uit ongecorrigeerde verslagen mag niet letterlijk worden geciteerd. Inlichtingen: verslagdienst@tweedekamer.nl